

DIAGNOZA POTRZEB EDUKACYJNYCH I ROZWOJOWYCH SZKÓŁ

GMINA TRĄBKI WIELKIE

WYKONAWCA:

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	2
SPIS TABEL	4
SPIS RYSUNKÓW I WYKRESÓW	6
WSTĘP.....	7
ROZDZIAŁ I. CHARAKTERYSTYKA BADANEJ POPULACJI.....	11
ROZDZIAŁ II. ANALIZA DOKUMENTACJI WEWNĘTRZNEJ SZKÓŁ ORAZ DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH W ZAKRESIE POLITYKI EDUKACYJNEJ ORGANU PROWADZĄCEGO	14
2.1. WNIOSKI Z DOKUMENTACJI WEWNĘTRZNEJ SZKÓŁ NA LATA 2012/2013. 2013/2014 I 2014/2015	15
2.1.1. SZKOŁA PODSTAWOWA W KŁODAWIE	15
2.1.2. SZKOŁA PODSTAWOWA W CZERNIEWIE	17
2.1.3. SZKOŁA PODSTAWOWA W TRĄBKACH WIELKICH	18
2.1.4. SZKOŁA PODSTAWOWA W SOBOWIDZU	20
2.1.5. SZKOŁA PODSTAWOWA W MIERZESZYNIE	22
2.1.6. GIMNAZJUM W TRĄBKACH WIELKICH	24
2.2. POLITYKA EDUKACYJNA GMINY TRĄBKI WIELKIE WYNIKAJĄCA Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	25
ROZDZIAŁ III. WYNIKI DIAGNOZY W KONTEKŚCIE POTRZEB UCZNIÓW, NAUCZYCIELI I SZKOŁY	29
3.1. ROZWÓJ U UCZNIÓW KOMPETENCJI KLUCZOWYCH NIEZBĘDNYCH NA RYNKU PRACY ORAZ WŁAŚCIWYCH POSTAW I UMIEJĘTNOŚCI.....	30
3.2. ROZWÓJ DORADZTWA EDUKACYJNO-ZAWODOWEGO.....	44
3.3. UCZNIOWIE ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI	46
3.4. KORZYSTANIE Z TECHNOLOGII INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNYCH ORAZ ROZWIJANIE KOMPETENCJI INFORMATYCZNYCH.....	47
3.5. WYRÓWNYWANIE SZANS EDUKACYJNYCH UCZNIÓW	50
3.6. DOSKONALENIE KOMPETENCJI ZAWODOWYCH NAUCZYCIELI	59
3.7. POTRZEBY SZKOŁY DOTYCZĄCE WYPOSAŻENIA W POMOCE DYDAKTYCZNE I NARZĘDZIA TIK.....	64

ROZDZIAŁ IV. HIERARCHIA, FORMA I CHARAKTER WSPARCIA WYNIKAJĄCY ZE ZDIAGNOZOWANYCH POTRZEB EDUKACYJNYCH I ROZWOJOWYCH SZKÓŁ.....	66
4.1. ROZWÓJ KOMPETENCJI KLUCZOWYCH U UCZNIÓW	70
4.2. DORADZTWO EDUKACYJNO-ZAWODOWE	71
4.3. UCZNIOWIE NIEPEŁNOSPRAWNI I UCZNIOWIE ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI	71
4.4. DOSKONALENIE KOMPETENCJI ZAWODOWYCH NAUCZYCIELI	72
4.5. WYPOSAŻENIE SZKÓŁ W POMOCE DYDAKTYCZNE I SPRZĘT ICT.....	72
PODSUMOWANIE	74

SPIS TABEL

Tabela 1. Podstawowe dane dotyczące poszczególnych szkół	7
Tabela 2. Relacje liczby respondentów względem liczebności ogółu badanej populacji.....	9
Tabela 3. Liczba uczniów w poszczególnych szkołach w roku szkolnym 2014/2015.....	11
Tabela 4. Liczba uczniów w poszczególnych szkołach w roku szkolnym 2014/2015 c.d. .	11
Tabela 5. Liczba uczniów w poszczególnych typach szkół w roku szkolnym 2014/2015 ..	12
Tabela 6. Liczba nauczycieli w poszczególnych szkołach według stopnia zawodowego..	13
Tabela 7. Liczba nauczycieli w poszczególnych szkołach według stopnia zawodowego c.d.	13
Tabela 8. Wnioski wynikające z dokumentacji wewnętrznej SP w Kłodawie.....	15
Tabela 9. Wnioski wynikające z dokumentacji wewnętrznej SP w Czerniewie.....	17
Tabela 10. Wnioski wynikające z dokumentacji wewnętrznej SP w Trąbkach Wielkich	19
Tabela 11. Wnioski wynikające z dokumentacji wewnętrznej SP w Sobowidzu.....	20
Tabela 12. Wnioski wynikające z dokumentacji wewnętrznej SP w Mierzeszynie	22
Tabela 13. Wnioski wynikające z dokumentacji wewnętrznej Gimnazjum w Trąbkach Wielkich	24
Tabela 14. Wyniki egzaminów zewnętrznych.....	30
Tabela 15. Rodzaje zajęć dodatkowych finansowanych przez organ prowadzący lub z budżetu szkoły w latach 2008-2014.....	32
Tabela 16. Rodzaje zajęć dodatkowych finansowanych z Funduszy Europejskich w latach 2008-2014	33
Tabela 17. Projekty finansowane ze środków UE, w których uczestniczyły szkoły	34
Tabela 18. Główne sukcesy edukacyjne szkół w latach 2008-2014.....	35
Tabela 19. Skuteczność szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów w opinii dyrektorów	36
Tabela 20. Skuteczność szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów w opinii nauczycieli	37
Tabela 21. Skuteczność szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów w opinii uczniów.....	38
Tabela 22. Skuteczność szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów w opinii uczniów, nauczycieli i dyrektorów wszystkich szkół.....	39

Tabela 23. Działania niezbędne zdaniem dyrekcji dla poprawienia skuteczności szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów	42
Tabela 24. Działania niezbędne dla poprawienia skuteczności szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów w opiniach nauczycieli	43
Tabela 25. Potrzeba realizacji doradztwa zawodowego w opinii dyrektorów	44
Tabela 26. Potrzeba realizacji doradztwa zawodowego w opinii nauczycieli	45
Tabela 27. Potrzeba realizacji doradztwa zawodowego w opinii uczniów	45
Tabela 28. Liczba uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych	46
Tabela 29. Wykorzystanie w szkołach programów i narzędzi do efektywnego zarządzania szkołą	47
Tabela 30. Potrzeby szkół w zakresie zakupu i wdrożenia programów i narzędzi do efektywnego zarządzania placówką oświatową.....	48
Tabela 31. Stopień wyposażenie szkół w sprzęt IT	49
Tabela 32. Aktualne wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne i sprzęt IT	50
Tabela 33. Bariery uniemożliwiające uczniom udział w zajęciach pozalekcyjnych w opinii dyrektorów	51
Tabela 34. Bariery uniemożliwiające uczniom udział w zajęciach pozalekcyjnych w opinii nauczycieli	52
Tabela 35. Dostrzegane przez uczniów bariery uniemożliwiające im udział w zajęciach pozalekcyjnych	53
Tabela 36. Przyczyny niepowodzeń szkolnych w opinii dyrektorów.....	54
Tabela 37. Przyczyny niepowodzeń szkolnych, wskazywane przez nauczycieli.....	56
Tabela 38. Stopień realizacji kluczowych działań szkoły w opinii dyrektorów	57
Tabela 39. Stopień realizacji kluczowych działań szkoły w opinii nauczycieli	58
Tabela 40. Potrzeby w zakresie rozwoju kwalifikacji nauczycieli w opinii dyrektorów	60
Tabela 41. Potrzeby nauczycieli w zakresie podnoszenia własnych kwalifikacji	61
Tabela 42. Stan faktyczny i potrzeby w zakresie zatrudnienia pedagogów, psychologów, psychoterapeutów i doradców zawodowych.....	63
Tabela 43. Zapotrzebowanie na doposażenie sal i zakup sprzętu, zgłoszone przez dyrektorów	64
Tabela 44. Potrzeba określonych działań w ramach projektu w poszczególnych szkołach	68

SPIS RYSUNKÓW I WYKRESÓW

Rysunek 1. Ocena skuteczności szkół w zakresie kształtowania poszczególnych kompetencji kluczowych u uczniów	40
Rysunek 2. Ocena skuteczności szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych u uczniów.....	41

WSTĘP

Niniejsza Diagnoza potrzeb edukacyjnych i rozwojowych szkół podległych Gminie Trąbki Wielkie powstała na potrzeby przygotowania wniosku o dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego, Poddziałanie 3.2.1. Jakość edukacji ogólnej. Przygotowanie Diagnozy we właściwej formie jest obligatoryjnym obowiązkiem każdego z samorządów, który chce się ubiegać o dofinansowanie w ramach wspomnianego Poddziałania 3.2.1.

Diagnoza przeprowadzona w ramach niniejszego opracowania spełnia wszelkie wymagania, określone przez Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego w zakresie sposobu przygotowania Diagnozy, jak również w zakresie elementów, które powinna ona zawierać. Została ona przygotowana i opracowana przez wyspecjalizowaną firmę doradczą, prowadzącą również działalność edukacyjną, która z uwagi na wieloletnie doświadczenie doskonale zna specyfikę szkół oraz bardzo dobrze porusza się w obowiązującym systemie edukacji.

Tabela 1. Podstawowe dane dotyczące poszczególnych szkół

L.p.	Nazwa instytucji	Adres ul.	Dyrektor	Liczba nauczycieli (w osobach)	Liczba uczniów
1.	Szkoła Podstawowa im. Marii Kownackiej w Kłodawie	ul. Szkolna 10 83-035 Kłodawa	Halina Podolska	23	169
2.	Szkoła Podstawowa im. Zygmunta Bukowskiego w Czerniewie	Czerniewo 9 83-042 Elganowo	Kazimiera Kozak	18	124
3.	Szkoła Podstawowa im. Kunegundy Pawłowskiej w Trąbkach Wielkich	ul. Sportowa 19 83-034 Trąbki Wielkie	Przemysław Sautycz	27	270
4.	Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Sobowidzu	ul. T. Kościuszki 18 83-033 Sobowidz	Ewa Wojtas	28	194
5.	Szkoła Podstawowa im. Ks. Jana Pawła Aeltermana w Mierzeszynie	ul. Wolności 19 83-041 Mierzeszyn	Bogdan Skiba	22	159
6.	Gimnazjum im. Kazimierza Jagiellończyka w Trąbkach Wielkich	ul. Sportowa 2 83-034 Trąbki Wielkie	Ewa Maria Tuz	41	362
Łącznie liczba nauczycieli i uczniów				159	1278

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Badaniu w ramach Diagnozy poddano wszystkie szkoły podlegające Gminie Trąbki Wielkie, a więc łącznie 6 jednostek edukacyjnych - pięć Szkół Podstawowych i jedno Gimnazjum. Szczegółowe dane w zakresie poszczególnych szkół przedstawia Tabela 1.

Badaniu poddano wszystkich Dyrektorów szkół, a więc 6 osób, jak również większość nauczycieli w łącznej liczbie 107 osób, a także reprezentatywną grupę uczniów w łącznej liczbie 441 osób. Zgodnie z obowiązującymi zasadami prowadzenia badań ankietowych przy liczebności badanej populacji na poziomie 1278 osób minimalna wielkość próby badawczej w tym zakresie wynosi 295 osób¹. Dla zapewnienia wyższej jakości badań i bardziej wymiernego wyniku badawczego w ramach niniejszej Diagnozy badaniu zdecydowano się poddać łącznie 500 uczniów (po 75 ankiet na każdą ze Szkół Podstawowych oraz 125 ankiet dla uczniów Gimnazjum), a więc ilość blisko 2 razy większą od wymaganego minimum. W rzeczywistości jednak zebranych zostało 441 ankiet wypełnionych przez uczniów, co i tak stanowi blisko połowę więcej ankietowanych niż wymagane minimum. Jednocześnie badanie przeprowadzone w ten sposób zapewnia wysoką skalę ufności zebranych danych - na poziomie 95%, co oznacza, że uzyskanych wyników możemy być pewni na 95%, natomiast zakładana wielkość ewentualnego błędu statystycznego wynosi w tym przypadku 5%, co oznacza, że różnica pomiędzy rzeczywistymi przekonaniem ankietowanych, a zadeklarowanymi przez nich w przeprowadzonych badaniach różni się maksymalnie o 5%. Powyższe założenia pozwalają zatem uzyskać bardzo wysoki poziom wiarygodności badań, a poprzez zastosowanie wyższej od wymaganej próby badawczej dodatkowo zwiększony został poziom wiarygodności danych uzyskanych w wyniku badania.

Do każdej ze szkół skierowano liczbę ankiet odpowiadającą liczbie nauczycieli oraz po 75 ankiet w zakresie badania dotyczącego uczniów Szkół Podstawowych oraz 125 ankiet do uczniów Gimnazjum. W przypadku Szkół podstawowych badaniu poddawano uczniów klas IV-VI, natomiast w Gimnazjum badania prowadzone były w klasach I-III. Badaniu nie poddawano bezpośrednio uczniów klas I-III ze szkół podstawowych z uwagi na fakt, iż nie poradziłiby sobie z wypełnieniem i zrozumieniem ankiet. Niemniej jednak odniesienia do uczniów tych klas są w ankietach nauczycieli i dyrekcji, więc potrzeby uczniów najmłodszych lat szkoły podstawowej również zostały ujęte w Diagnozie. Rzeczywista liczba ankiet, która spłynęła jako pełnowartościowy materiał badawczy była nieco niższa od zakładanych wielkości, jednakże zebrany materiał i tak jest w pełni miarodajny i pozwala na wyciągnięcie wniosków, istotnych z punktu widzenia potrzeb wynikających z przeprowadzonej Diagnozy.

¹ Przykład obliczenia wielkości grupy badawczej zawarty jest m.in. na stronie www.naukowiec.org/dobor.html

Szczegółowe informacje w tym zakresie przedstawia tabela 2, która wskazuje również proporcje względem odsetka przebadanych uczniów i nauczycieli względem ich ogólnej liczby w szkołach podlegających Gminie Trąbki Wielkie.

Tabela 2. Relacje liczby respondentów względem liczebności ogółu badanej populacji

L.p.	Nazwa instytucji	Rzeczywista liczba nauczycieli i uczniów w szkołach		Liczba nauczycieli i uczniów poddanych badaniu		Procent ogółu populacji	
		Liczba nauczycieli (w osobach)	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli	Liczba uczniów	% nauczycieli	% Uczniów
1.	Szkoła Podstawowa im. Marii Kownackiej w Kłodawie	23	169	14	64	60,9	37,9
2.	Szkoła Podstawowa im. Zygmunta Bukowskiego w Czerniewie	18	124	16	41	88,9	33,1
3.	Szkoła Podstawowa im. Kunegundy Pawłowskiej w Trąbkach Wielkich	27	270	20	65	74,1	24,1
4.	Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Sobowidzu	28	194	28	75	100,0	38,7
5.	Szkoła Podstawowa im. Ks. Jana Pawła Aeltermana w Mierzeszynie	22	159	10	72	45,5	45,3
6.	Gimnazjum im. Kazimierza Jagiellończyka w Trąbkach Wielkich	41	362	19	124	46,3	34,3
RAZEM		159	1278	107	441	67,3	34,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Niniejsza Diagnoza zawiera szczegółową analizę danych zebranych w badaniu oraz wnioski wynikające z tej analizy. Diagnoza ma charakter kompleksowy, co oznacza, że obejmuje wielowątkową analizę danych zebranych w badaniu, a jednocześnie prezentuje je w formie tabelarycznej i graficznej dla większej przejrzystości wykazanych zależności. Jednocześnie analiza danych badawczych dokonana została w ujęciu indywidualnym dla każdej ze szkół, jak również w ujęciu ogólnym dla wszystkich szkół podlegających Gminie Trąbki Wielkie.

Każda ze szkół otrzymała trzy rodzaje ankiet. Najbardziej rozbudowana i skomplikowana była ankieta dla Dyrektorów szkół, która zawierała łącznie 27 pytań, w tym między innymi pytania dotyczące bieżącej sytuacji szkoły w zakresie wyposażenia, uczestnictwa w projektach unijnych, wyników egzaminów i osiągnięć w zakresie różnego rodzaju konkursów i olimpiad. Druga część ankiety odnosi się natomiast do planowanego

projektu, w ramach którego szkoły mogą pozyskać dofinansowanie na realizację działań edukacyjnych i rozwojowych. Ta część ankiety jest zbieżna z treścią ankiety dla nauczycieli, która to ankieta zawiera łącznie 14 pytań dotyczących ściśle badanego zagadnienia. W trzecim rodzaju ankiet to uczniowie są pytani o to, w jakich zajęciach dodatkowych, przedmiotach wyrównawczych czy też kołach zainteresowań chcieliby brać udział. Ta ankieta zawiera jedynie 7 pytań, których treść jest zbieżna z częścią ankiety dla nauczycieli i częścią ankiety dla Dyrekcji szkoły. Dzięki takiemu ujęciu możliwe jest również zbadanie różnic i zależności pomiędzy preferencjami Dyrektorów, nauczycieli i uczniów w podejściu do tego samego zagadnienia.

ROZDZIAŁ I. CHARAKTERYSTYKA BADANEJ POPULACJI

Analiza informacji uzyskanych z gminnego Zespołu Oświaty oraz z ankiet dla dyrektorów, nauczycieli i uczniów pozwala w sposób szczegółowy określić charakterystykę badanej społeczności. Największą liczebnością w grupie badanych charakteryzują się uczniowie, stąd też rozpocząć należy od tej grupy respondentów.

Tabela 3. Liczba uczniów w poszczególnych szkołach w roku szkolnym 2014/2015

Wyszczególnienie	SP w Kłodawie			SP w Czerniewie			SP w Trąbkach Wielkich		
	Liczba uczniów	K	M	Liczba uczniów	K	M	Liczba uczniów	K	M
Klasa I	38	22	16	36	19	17	50	24	26
Klasa II	45	27	18	17	10	7	37	10	27
Klasa III	16	7	9	13	8	5	52	27	25
Klasa IV	21	7	14	15	8	7	49	29	20
Klasa V	28	14	14	14	6	8	39	20	19
Klasa VI	21	6	15	16	8	8	43	23	20
Razem	169	83	86	111	59	52	270	133	137

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Tabela 4. Liczba uczniów w poszczególnych szkołach w roku szkolnym 2014/2015 c.d.

Wyszczególnienie	SP w Sobowidzu			SP w Mierzeszynie			Gimnazjum		
	Liczba uczniów	K	M	Liczba uczniów	K	M	Liczba uczniów	K	M
Klasa I	32	18	14	26	9	17	100	53	47
Klasa II	29	12	17	33	17	16	141	78	63
Klasa III	24	12	12	19	10	9	131	66	65
Klasa IV	30	13	17	15	9	6	-	-	-
Klasa V	35	14	21	35	15	20	-	-	-
Klasa VI	29	18	11	30	19	11	-	-	-
Razem	179	87	92	158	79	79	372	197	175

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Z powyższych tabel w sposób jasny wynika, że największą liczebnością uczniów, spośród szkół podlegających Gminie Trąbki Wielkie charakteryzuje się Gimnazjum im. Kazimierza Jagiellończyka w Trąbkach Wielkich, co jest oczywiste z uwagi na fakt, iż w tej

szkole kontynuuje swoją edukację większość absolwentów szkół podstawowych ulokowanych w gminie. Z kolei wśród szkół podstawowych największą placówką jest Szkoła Podstawowa im. Kunegundy Pawłowskiej w Trąbkach Wielkich. Analizując liczebność uczniów w szkołach dostrzec można równowagę w zakresie liczby dziewcząt i chłopców, co sprawia, że badana populacja nie wykazuje znaczących różnic w zakresie przewagi jednej z płci. Tym samym te dwie grupy nie są zróżnicowane w sposób istotny pod kątem odpowiedzi udzielanych w przeprowadzonym badaniu.

Tabela 5. Liczba uczniów w poszczególnych typach szkół w roku szkolnym 2014/2015

Wyszczególnienie	Razem SP			Gimnazjum			Łącznie szkoły w Gminie Trąbki Wielkie		
	Liczba uczniów	K	M	Liczba uczniów	K	M	Liczba uczniów	K	M
Klasa I	182	92	90	100	53	47	1259	638	621
Klasa II	161	76	85	141	78	63			
Klasa III	124	64	60	131	66	65			
Klasa IV	130	66	64	-	-	-			
Klasa V	151	69	82	-	-	-			
Klasa VI	139	74	65	-	-	-			
Razem	887	441	446	372	197	175			

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Łącznie wszystkie szkoły podstawowe w Gminie Trąbki Wielkie liczą 887 uczniów, co w połączeniu z liczbą gimnazjalistów na poziomie 372 osób stanowi łącznie 1259 uczniów uczęszczających do szkół, dla których organem prowadzącym jest Gmina. Oznacza to, że około 70% wszystkich uczniów stanowią dzieci uczęszczające do szkół podstawowych a 30% uczniów to młodzież ucząca się w lokalnym gimnazjum.

Badaniu poddano również 107 nauczycieli, wśród których znaczną większość, bo aż 84% stanowiły kobiety. W grupie ankietowanych nauczycieli było aż 90 kobiet, a zaledwie 17 mężczyzn, co oznacza, że kobiet wśród nauczycieli badanych szkół jest pięciokrotnie więcej niż mężczyzn. Z przewagą kobiet w gronie pedagogicznym mamy do czynienia w zasadzie w każdej ze szkół. Jest to zgodne z tendencją ogólnokrajową, ponieważ zarówno w całej Polsce, jak też w skali województwa pomorskiego przeważającą część kadry pedagogicznej szkół podstawowych i gimnazjów stanowią nauczyciele płci żeńskiej. Nieco wyższy niż w przypadku szkół podstawowych i gimnazjów jest odsetek mężczyzn wśród nauczycieli jedynie w odniesieniu do szkół o profilu zawodowym, co jednak nie dotyczy Gminy Trąbki Wielkie, bo nie ma ona w swojej jurysdykcji szkół ponadgimnazjalnych.

Tabela 6. Liczba nauczycieli w poszczególnych szkołach według stopnia zawodowego

Wyszczególnienie	SP w Kłodawie			SP w Czerniewie			SP w Trąbkach Wielkich		
	Liczba nauczycieli	K	M	Liczba nauczycieli	K	M	Liczba nauczycieli	K	M
nauczyciel dyplomowany	8	7	1	5	5	0	8	8	0
nauczyciel kontraktowy	3	2	1	6	4	2	4	4	0
nauczyciel mianowany	2	1	1	4	3	1	6	6	0
stażysta	0	0	0	1	1	0	1	0	0
nie podano	1	1	0	0	0	0	2	1	1
Razem	14	11	3	16	13	3	20	19	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Tabela 7. Liczba nauczycieli w poszczególnych szkołach według stopnia zawodowego c.d.

Wyszczególnienie	SP w Sobowidzu			SP w Mierzeszynie			Gimnazjum		
	Liczba nauczycieli	K	M	Liczba nauczycieli	K	M	Liczba nauczycieli	K	M
nauczyciel dyplomowany	11	11	0	5	5	0	11	8	3
nauczyciel kontraktowy	8	5	2	2	2	0	1	1	0
nauczyciel mianowany	8	7	1	2	1	1	3	3	0
stażysta	1	1	0	1	1	0	0	0	0
nie podano	0	0	0	0	0	0	4	2	2
Razem	27	24	3	10	9	1	19	14	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Przewaga liczebna kobiet wśród badanych nauczycieli w szkołach podlegających Gminie Trąbki Wielkie sięga nawet relacji 19 do 1, jak w przypadku Szkoły Podstawowej w Trąbkach Wielkich. Dostrzec również można wysoką dbałość dyrekcji o zatrudnianie wysoko wykwalifikowanych nauczycieli, gdyż większość z nich w przypadku każdej ze szkół posiada stopień naukowy nauczyciela dyplomowanego. Drugą co do liczebności grupą nauczycieli z punktu widzenia posiadanego stopnia zawodowego są nauczyciele kontraktowi. Nauczyciele mianowani również stanowią liczebną grupę, a najmniej wśród badanych jest osób, które dopiero rozpoczynają swoją przygodę z edukacją dzieci i młodzieży. Osoby te posiadają status stażysty. W badanej społeczności są 4 takie osoby.

ROZDZIAŁ II. ANALIZA DOKUMENTACJI WEWNĘTRZNEJ SZKÓŁ ORAZ DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH W ZAKRESIE POLITYKI EDUKACYJNEJ ORGANU PROWADZĄCEGO

W niniejszym rozdziale analizie poddano wewnętrzne dokumenty szkoły oraz dokumenty strategiczne obowiązujące dla organu prowadzącego. Przeanalizowano między innymi wyniki nadzoru pedagogicznego oraz dokonano interpretacji wniosków z ewaluacji wewnętrznej prowadzonej w szkołach. Uzupełniono je także o wnioski wynikające z prac Rady Pedagogicznej oraz o wnioski dotyczące egzaminów zewnętrznych. Okres jakiego dotyczy analiza obejmuje 3 lata szkolne, a więc rok szkolny 2012/2013, 2013/2014 oraz 2014/2015. Dla większej przejrzystości przeprowadzonych analiz, dokonano ich odrębnie dla każdej ze szkół, poświęcając poszczególnym placówkom kolejne części rozdziału 2.1. Wnioski wynikające z poszczególnych rodzajów dokumentacji wewnętrznej szkół usystematyzowano w postaci tabel, które w sposób przejrzysty pokazują zakres wniosków i zaleceń dotyczących poszczególnych lat.

Z poddanej analizie dokumentacji szkolnej wybrano wnioski i zalecenia dotyczące spraw istotnych z punktu widzenia założeń niniejszej diagnozy, a mianowicie spraw dotyczących takich elementów działalności szkół, jak:

- rozwój kompetencji kluczowych u uczniów,
- pobudzanie kreatywności i innowacyjności poprzez nauczanie oparte na metodzie eksperymentu,
- rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- indywidualna praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych,
- korzystanie z technologii informatycznych i rozwijanie kompetencji informatycznych,
- wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów,
- doskonalenie zawodowe, wzrost umiejętności i kompetencji nauczycieli.

Przytoczone wnioski przyczyniają się w sposób bezpośredni do opracowania hierarchii potrzeb i działań, które powinny być realizowane w ramach projektu. Wraz z wnioskami wynikającymi z analizy ankiet przeprowadzonych w trzech grupach respondentów, wnioski z niniejszego rozdziału pozwalają określić strukturę i zakres działań, niezbędnych dla poprawy jakości edukacji w Gminie Trąbki Wielkie.

Drugą część niniejszego rozdziału stanowi analiza dokumentów strategicznych o charakterze gminnym i wojewódzkim, które związane są z rozwojem edukacji.

2.1. WNIOSKI Z DOKUMENTACJI WEWNĘTRZNEJ SZKÓŁ NA LATA 2012/2013, 2013/2014 I 2014/2015

W rozdziale tym poddano analizie wewnętrzną dokumentację szkoły pod kątem wniosków w zakresie rozwoju gminnej edukacji w sposób powiązany z możliwościami wynikającymi z dofinansowania ze środków unijnych w ramach projektów edukacyjnych. Analiza dokumentacji każdej ze szkół stanowi odrębny podrozdział, gdzie obok ujęcia tabelarycznego został także zawarty komentarz do przedstawionych w tabeli danych.

2.1.1. SZKOŁA PODSTAWOWA W KŁODAWIE

W niniejszym podrozdziale przedstawiono informacje dotyczące wniosków wynikających z dokumentów wewnętrznych Szkoły Podstawowej w Kłodawie. Zostały one ujęte w tabeli, pokazującej w sposób przejrzysty poszczególne lata i materiały źródłowe w zakresie określonych wniosków.

Tabela 8. Wnioski wynikające z dokumentacji wewnętrznej SP w Kłodawie

Dokumentacja / Rok szkolny	2012/2013	2013/2014	2014/2015
wyniki nadzoru pedagogicznego	<ul style="list-style-type: none"> Rytmiczna realizacja programów nauczania. Liczny udział i osiągnięcia w konkursach. Realizacja różnych projektów, przedsięwzięć. Ścisła współpraca z rodzicami. Dążenie do osiągania coraz lepszych wyników. 	<ul style="list-style-type: none"> Osiąganie przez uczniów coraz lepszych wyników w nauce. Promowanie osiągnięć uczniów. Szerokie korzystanie nauczycieli dostępnych pomocy dydaktycznych. Wzbogacanie szkoły w sprzęt i pomoce dydaktyczne. 	<ul style="list-style-type: none"> Zrealizowanie planu pracy. Ograniczona oferta zajęć pozalekcyjnych. Dobra frekwencja uczniów na zajęciach. Pedagogizacja rodziców na zebraniach. Współpraca z różnymi instytucjami, stowarzyszeniami, rodzicami.
wnioski z ewaluacji wewnętrznej,	<ul style="list-style-type: none"> Wybrane programy nauczania zgodne są z nową podstawą programową. Oferta edukacyjna szkół umożliwia realizację podstawy programowej. Nauczyciele stosują różnorodne formy i metody pracy. Ograniczona oferta zajęć pozalekcyjnych. Mobilizować uczniów do pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> Należy systematycznie przypominać o przestrzeganiu zasad bezpieczeństwa. W szkole systematycznie analizuje się wyniki uczniów w sprawdzianach zewnętrznych i wyciągane są wnioski do dalszej pracy. Nauczyciele podnoszą swoje kwalifikacje na radach pedagogicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> Szkoła udziela wsparcia uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zgodnie z zaleceniami PPP. Zachęcać uczniów do udziału w zajęciach pozalekcyjnych. Zorganizować szkolenie dla nauczycieli w zakresie pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Aktywny udział rodziców

DIAGNOZA POTRZEB EDUKACYJNYCH I ROZWOJOWYCH SZKÓŁ – GMINA TRĄBKI WIELKIE

			<p>podczas organizowanych imprez.</p> <ul style="list-style-type: none"> W szkole istnieje partnerskie relacje pomiędzy szkołą a rodzicami.
<p>wnioski podjęte przez Radę pedagogiczną</p>	<ul style="list-style-type: none"> Motywować uczniów do systematycznej pracy nad poprawą swoich wyników w nauce. Dostosowywać wymagania do możliwości uczniów. Respektować zalecenia PPP. 	<ul style="list-style-type: none"> Dążyć do podnoszenia jakości pracy szkoły, Wzbogacać ofertę zajęć pozalekcyjnych. Pracować nad ortografią. 	<ul style="list-style-type: none"> Przy ocenianiu uczniów brać pod uwagę różne formy pracy i aktywność uczniów. Dążyć do podnoszenia wyników w nauce. Rozszerzać zakres udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Kontynuować wzajemne dzielenie się swoją wiedzą i doświadczeniem na radach pedagogicznych.
<p>wnioski wynikające z analizy wyników sprawdzianu/ egzaminu zewnętrznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> Pracować z uczniami nad przygotowaniem do sprawdzianu. Utrwalać wiadomości i umiejętności, z których uczniowie mają problemy. Rozwijać czytelnictwo i czytanie ze zrozumieniem. 	<ul style="list-style-type: none"> Uczyć uczniów korzystania z różnych źródeł wiedzy Rozwijać logiczne myślenie poprzez stosowanie metod problemowych. Analizować osiągnięcia uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> Zwracać uwagę na estetykę zapisu wykonywania zadań Uczyć jak radzić sobie z problemami, stresem
<p>Inne np.: program wychowawczy, program profilaktyczny itd.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Przestrzegać procedur w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych. 	<ul style="list-style-type: none"> Analizować podejmowane działania w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Podjąć działania w zakresie profilaktyki uzależnień. Zwiększyć kontrolę nad zachowaniem uczniów na przerwach. 	<ul style="list-style-type: none"> Dokładnie analizować problemy wychowawcze uczniów i podejmować właściwe działania.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych ze szkół

W poczynionych wnioskach widoczne jest dążenie do osiągnięcia coraz lepszych wyników przez uczniów, do czego drogą może być zarówno poprawa oferty edukacyjnej szkoły oraz poprawa współpracy z uczniem i jego rodzicami, a także z otoczeniem szkoły, gdzie istotne miejsce zajmuje Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna. Sposobem poprawy sytuacji szkoły, wskazywanym we wnioskach jest również realizacja zajęć dodatkowych oraz wyposażenie szkoły w odpowiedni sprzęt IT i pomoce dydaktyczne, pomagające zwiększyć efektywność nauczania. Ważną kwestią w tym zakresie, wynikającą z przytoczonych wniosków jest również podnoszenie kwalifikacji nauczycieli

oraz lepsze dostosowanie programu nauczania do możliwości i percepcji uczniów, zwłaszcza tych z problemami edukacyjnymi.

Wnioski wynikające z poszczególnych dokumentów i działań szkoły w sposób wyraźny wskazują potrzebę realizacji projektu w zakresie dotyczącym wielu aspektów możliwych do osiągnięcia dzięki działaniu 3.2.1. Jakość edukacji ogólnej w ramach RPO WP na lata 2014-2020.

2.1.2. SZKOŁA PODSTAWOWA W CZERNIEWIE

W przypadku Szkoły Podstawowej w Czerniewie wnioski wynikające z dokumentów wewnętrznych szkół również w jasny sposób pokazują pożądane kierunki działań, zmierzających do poprawy jakości gminnej edukacji w odniesieniu do tej konkretnej szkoły.

Tabela 9. Wnioski wynikające z dokumentacji wewnętrznej SP w Czerniewie

Dokumentacja / Rok szkolny	2012/2013	2013/2014	2014/2015
wyniki nadzoru pedagogicznego	<ul style="list-style-type: none"> Stosować aktywizujące metody nauczania. Organizować zajęcia wyrównawcze, dodatkowe, pozalekcyjne dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> Podstawę programową realizować zgodnie z zalecanymi warunkami i sposobami realizacji. Planować realizację godzin wynikających z art. 42 KN zgodnie z potrzebami i zainteresowaniami uczniów. 	<ul style="list-style-type: none"> Podjąć działania w celu poprawy wyniku sprawdzianu po szóstej klasie – systematycznie i rzetelnie realizować wnioski zawarte w planie działań podnoszących efektywność nauczania. Zapoznawać rodziców z ceremoniałem i procedurami obowiązującymi w szkole oraz egzekwować ich przestrzeganie.
wnioski z ewaluacji wewnętrznej,	<ul style="list-style-type: none"> Doskonalić swój warsztat pracy w oparciu o wnioski i doświadczenia wynikające z bieżącej pracy z uczniem. 	<ul style="list-style-type: none"> W klasach I-II wykorzystać metodę zabawy, a w szczególności zabawę tematyczną jako przygotowanie do nauki matematyki. Indywidualizować pracę z uczniami, którzy wymagają wsparcia pedagogicznego w zależności od zaburzeń i dysfunkcji. 	<ul style="list-style-type: none"> Stosować w nauczaniu klas I-III zasady oceniania kształtującego. Wdrażać skuteczne techniki uczenia się.
wnioski podjęte przez Radę pedagogiczną	<ul style="list-style-type: none"> Utrzymywać dotychczasową bogatą ofertę zajęć pozalekcyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> Doskonalić technikę czytania – na zajęciach w świetlicy. 	<ul style="list-style-type: none"> Realizować warsztaty twórczego myślenia. Wprowadzić

	<p>proponowanych uczniom.</p> <ul style="list-style-type: none"> Wykorzystywać metody projektu w zajęciach pozalekcyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> Kontrolować przestrzeganie przez uczniów obowiązujących w szkole zasad i procedur. Wdrażać uczniów klas I, II do systematycznego odrabiania prac domowych oraz monitorować odrabianie prac w klasach III-VI 	<p>systematyczną kontrolę czytania ze zrozumieniem.</p> <ul style="list-style-type: none"> Wprowadzić dzienniczki lektur w klasach I-III. Koncentrować się na działaniach praktycznych przy rozwiązywaniu zadań. Przeprowadzić warsztaty w klasie IV wdrażające do skutecznego uczenia się.
<p>wnioski wynikające z analizy wyników sprawdzianu/ egzaminu zewnętrznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> Rozwijać umiejętności w standardzie „Wykorzystanie Wiedzy w Praktyce i Rozumowanie” Doskonalić metody nauczania przez uczestnictwo w doskonaleniu zawodowym. Praca z uczniami klasy VI- dodatkowe zajęcia przygotowujące do sprawdzianu. 	<ul style="list-style-type: none"> Pracować nad wzrostem wyników w standardzie „Pisanie i Rozumienie.” Stosować na lekcjach zadania rozwijające umiejętności w badanych standardach Systematyczna praca z uczniami mającymi problemy w nauce – zajęcia wyrównawcze. 	<ul style="list-style-type: none"> Istnieje potrzeba <ul style="list-style-type: none"> doskonalenia metod i form pracy nauczycieli, wdrażania systematycznej kontroli postępów w nauce uczniów i przeprowadzenie wnikliwej ich analizy. Praca indywidualna z dziećmi o specyficznych potrzebach edukacyjnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych ze szkół

W tym przypadku również na pierwsze miejsce wysuwa się konieczność realizacji działań w postaci zajęć wyrównawczych i podnoszenia kwalifikacji nauczycieli, w celu lepszej realizacji funkcji dydaktycznych szkoły. Zwraca się również uwagę na konieczność poprawy wyników egzaminów zewnętrznych, co można osiągnąć poprzez realizację zajęć dodatkowych w zakresie przedmiotów wiodących, a więc języka polskiego, matematyki i języka obcego. Pojawia się także potrzeba realizacji zajęć metodą warsztatową, a także konieczność doskonalenia nauczycieli w zakresie metod i form prowadzenia pracy dydaktycznej. W przypadku tej szkoły również naświetlana jest konieczność podejmowania indywidualnej pracy z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

2.1.3. SZKOŁA PODSTAWOWA W TRĄBKACH WIELKICH

Wnioski wynikające z dokumentacji wewnętrznej Szkoły Podstawowej w Trąbkach Wielkich wskazują na potrzebę realizacji wielu działań, które mogą zostać przeprowadzone w ramach projektu edukacyjnego.

Tabela 10. Wnioski wynikające z dokumentacji wewnętrznej SP w Trąbkach Wielkich

Dokumentacja / Rok szkolny	2012/2013	2013/2014	2014/2015
wyniki nadzoru pedagogicznego	<ul style="list-style-type: none"> Należy wprowadzić elementy oceniania kształtującego "Na co bezu" 	<ul style="list-style-type: none"> Stosowanie oceniania kształtującego i wspomagającego na wszystkich lekcjach. 	<ul style="list-style-type: none"> Kontrola dyrektora szkoły czy ocenianie kształtujące jest stosowane w praktyce szkolnej.
wnioski z ewaluacji wewnętrznej,	<ul style="list-style-type: none"> Przeprowadzenie warsztatów na temat metod polisensorycznego uczenia się w wieku przedszkolnym i młodszym szkolnym 	<ul style="list-style-type: none"> Stosowanie aktywizujących metod nauczania, wykorzystanie wiedzy nabytej podczas szkolenia Nauczyciel – badacz ,w ramach WSO 	<ul style="list-style-type: none"> Wnioski z ewaluacji „Od badania do działania czyli 3P”(klasy młodsze) Zlecenie zadań domowych związanych z wykorzystaniem wiedzy w praktyce: np. mierzenie i ważenie przedmiotów, kartki okazjonalne itp. Kreowanie zabaw tematycznych na zajęciach
wnioski podjęte przez Radę pedagogiczną	<ul style="list-style-type: none"> Szkolenie Rady Pedagogicznej na temat pracy i postępowania z uczniem przewlekle chorym 	<ul style="list-style-type: none"> Przystąpienie do programu „Szkoła współpracy”, zaplanowanie Dni Otwartych w szkole oraz Kuźni Talentów 	<ul style="list-style-type: none"> Przeznaczenie godzin z art. 42 KN na pracę z uczniami o szczególnych potrzebach edukacyjnych.
wnioski wynikające z analizy wyników sprawdzianu/ egzaminu zewnętrznego	<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie planu naprawczego, przedstawienie zadań nauczycielom i rodzicom. 	<ul style="list-style-type: none"> Motywowanie uczniów do odkrywania swoich talentów angażując ich do udziału w zajęciach pozalekcyjnych, pracy metodą projektu. 	<ul style="list-style-type: none"> Podejmowanie przez nauczycieli działań służących integracji wiedzy uczniów z różnych dziedzin. W dalszym ciągu praca na lekcjach w zakresie wykorzystywania wiedzy w praktyce, korzystania z informacji.
Inne np.: program wychowawczy, program profilaktyczny itd.	<ul style="list-style-type: none"> w związku z powszechnym dostępem do Internetu, brakiem kontroli rodziców przeprowadzenie szkolenia dotyczącego cyberprzemocy 	<ul style="list-style-type: none"> Zwrócenie uwagi na zmniejszenie aktywności ruchowej u uczniów i prowadzenie niezdrowego trybu życia – udział szkoły w programie „Szkoła w ruchu”, współpraca z Instytutem Eligo. 	<ul style="list-style-type: none"> Uwrażliwienie uczniów na zagrożenia cywilizacyjne, dbałość o swoje zdrowie: udział w programach zdrowotnych i profilaktycznych. Współpraca z Towarzystwem Profilaktyki Środowiskowej „Mrowisko”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych ze szkół

Z powyższych wniosków wynika między innymi potrzeba wprowadzenia oceniania kształtującego oraz działań zmierzających do poprawy wyników osiąganych przez uczniów poprzez ich lepsze motywowanie do pracy i działania na rzecz podnoszenia swojej wiedzy, umiejętności i kwalifikacji. Dostrzega się również konieczność prowadzenia cyklicznych działań, związanych z podnoszeniem świadomości dzieci i ich rodziców w zakresie czyhających na dziecko niebezpieczeństw, wynikających z Internetu, czy statycznego sposobu życia, gdzie ruch i codzienna aktywność mają coraz mniejsze znaczenie.

2.1.4. SZKOŁA PODSTAWOWA W SOBOWIDZU

Wnioski wynikające z dokumentacji wewnętrznej Szkoły Podstawowej w Sobowidzu skupiają się między innymi na poprawie wyników egzaminów zewnętrznych, ale również na działaniach, zmierzających do podniesienia kwalifikacji i kompetencji samych uczniów i nauczycieli.

Tabela 11. Wnioski wynikające z dokumentacji wewnętrznej SP w Sobowidzu

Dokumentacja / Rok szkolny	2012/2013	2013/2014	2014/2015
wyniki nadzoru pedagogicznego	<ul style="list-style-type: none"> Na podstawie analizy sprawdzianów wewnętrznych uczniowie klas 4-6 nie osiągnęli końcowo- rocznych ocen celujących w zakresie przedmiotów język polski, historia matematyka. 	<ul style="list-style-type: none"> Na sprawdzianach zewnętrznych na niskim poziomie wypadają standardy rozumowanie, wykorzystanie wiedzy w praktyce i korzystanie z informacji. Konieczne jest ćwiczenie tych umiejętności od etapu klas młodszych. 	<ul style="list-style-type: none"> Należy podjąć starania o zwiększenie liczby godzin przeznaczonych na zajęcia pozalekcyjne. Prowadzić pedagogizację rodziców w zakresie rozwijania zainteresowań u dzieci oraz wdrażania do systematycznej pracy nad sobą.
wnioski z ewaluacji wewnętrznej,	<ul style="list-style-type: none"> Rozszerzyć ofertę szkoły mającą na celu wyrównywanie szans edukacyjnych i zachęcenie uczniów zdolnych do rozwijania swoich zdolności oraz zainteresowań. Zwrócić szczególną uwagę na standard rozumowania i wykorzystania wiadomości w praktyce na wszystkich zajęciach. 	<ul style="list-style-type: none"> Zapewnienie godzin na zajęcia służące wyrównywaniu szans edukacyjnych uczniów: zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, terapię logopedyczną. Organizowanie zajęć dla uczniów zdolnych we współpracy z pracownikami Poradni Psychologiczno Pedagogicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> Na sprawdzianach zewnętrznych na niskim poziomie wypadają standardy wykorzystanie wiedzy w praktyce i korzystanie z informacji. Konieczne jest ćwiczenie tych umiejętności od etapu klas młodszych.

<p>wnioski podjęte przez Radę pedagogiczną</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Potrzebne jest opracowanie metod motywacji uczniów do nauki tych przedmiotów. • Korzystać na zajęciach z tabel, wykresów, informacji dodatkowych, ćwiczyć odczytywanie tekstów poetyckich i literackich, kształcić pisanie w odpowiedniej formie, na temat oraz dbanie o kompozycję, prowadzić ćwiczenia doskonalące poprawność gramatyczną, ortograficzną i interpunkcyjną. 	<ul style="list-style-type: none"> • Planowanie terapii psychologicznej dla uczniów z zaburzeniami w zachowaniu, z problemami rodzinnymi mającymi ogromny wpływ na uzyskiwanie pozytywnych wyników w nauce. • W procesie lekcyjnym stosować aktywizujące metody nauczania i Internet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Na podstawie informacji od nauczycieli wnioskowanie o utworzenie klas integracyjnych • wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.
<p>wnioski wynikające z analizy wyników sprawdzianu/ egzaminu zewnętrznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Na sprawdzianach zewnętrznych na niskim poziomie wypadają standardy rozumowanie, wykorzystanie wiedzy w praktyce i korzystanie z informacji. Konieczne jest ćwiczenie tych umiejętności od etapu klas młodszych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wdrażać uczniów do właściwego rozplanowania czasu. • Pracować nad umiejętnością właściwej interpretacji poleceń. • Ćwiczyć umiejętność rozwiązywania zadań tekstowych. • Na wszystkich lekcjach doskonalić umiejętność korzystania z informacji. 	<ul style="list-style-type: none"> • Na sprawdzianach zewnętrznych na niskim poziomie wypadają standardy wykorzystanie wiedzy w praktyce i korzystanie z informacji. Konieczne jest ćwiczenie tych umiejętności od etapu klas młodszych.
<p>Inne np.: program wychowawczy, program profilaktyczny itd.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ze względu na narastające trudności wychowawcze wskazane jest prowadzenie dodatkowych zajęć z zakresu profilaktyki i wychowania. • Problemem jest niska motywacja do zdobywania wiedzy i pokonywania trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności wychowawcze narastają, mają wpływ na motywację uczniów do nauki, przyczyniają się do zaburzeń w zachowaniu wśród dużej ilości uczniów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Do problemów wychowawczych dochodzą wszelkie zjawiska związane z cyberprzemocą, agresją psychiczną i fizyczną, samookaleczania, zbyt wczesne dojrzewanie dzieci.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych ze szkół

Wskazywane działania obejmują szereg różnorodnych aktywności i są zgodne ze wskazaniami poczynionymi przez dyrekcję w zakresie ankiet wykorzystanych w badaniu dotyczącym potrzeb edukacyjnych i rozwojowych szkół. Wskazane działania mają przyczynić się przede wszystkim do osiągnięcia efektu w postaci zwiększenia oferty edukacyjnej oraz poprawy jakości świadczonych usług edukacyjnych na rzecz uczniów, uczęszczających do szkoły w Sobowidzu. Wskazuje się w tym przypadku przede wszystkim potrzebę realizacji zajęć pozalekcyjnych oraz konieczność poprawy wyników, które w ramach sprawdzianu zewnętrznego wypadają niekorzystnie. Akcentuje się również potrzebę właściwego diagnozowania uzdolnień i podejmowania odpowiednich działań na rzecz dzieci zdolnych.

2.1.5. SZKOŁA PODSTAWOWA W MIERZESZYNI

Bardzo szeroka gama możliwych do realizacji działań wynika z dokumentacji wewnętrznej Szkoły Podstawowej w Mierzeszynie. Przede wszystkim wskazuje się konieczność lepszego i szerszego wykorzystania bazy dydaktycznej szkoły w postaci sprzętu ICT. Duży nacisk kładzie się również na poprawę wyników uczniów, osiąganych w ramach sprawdzianu szóstoklasisty. Sposobem na to, wynikającym z przytoczonych wniosków może być stosowanie aktywizujących metod i form nauczania oraz organizacja zajęć dodatkowych podnoszących poziom wiedzy i umiejętności w zakresie przedmiotów wiodących (język polski, matematyka, j. obcy).

Tabela 12. Wnioski wynikające z dokumentacji wewnętrznej SP w Mierzeszynie

Dokumentacja / Rok szkolny	2012/2013	2013/2014	2014/2015
wyniki nadzoru pedagogicznego	<ul style="list-style-type: none"> Lepiej wykorzystać bazę szkoły-tablica interaktywna, rzutniki multimedialne, pracownia informatyczna. Stosować aktywizujące metody nauczania. Organizować zajęcia wyrównawcze, dodatkowe, pozalekcyjne dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> Podstawę programową realizować zgodnie z zalecanymi warunkami i sposobami realizacji. Planować realizację godzin wynikających z art. 42 KN zgodnie z potrzebami i zainteresowaniami uczniów. 	<ul style="list-style-type: none"> Podjąć działania w celu poprawy wyniku sprawdzianu po szóstej klasie – systematycznie i rzetelnie realizować wnioski zawarte w planie działań podnoszących efektywność nauczania. Zapoznawać rodziców z ceremoniałem i procedurami obowiązującymi w szkole oraz egzekwować ich przestrzeganie.
wnioski z ewaluacji wewnętrznej,	<ul style="list-style-type: none"> Doskonalić swój warsztat pracy w oparciu o wnioski i doświadczenia wynikające z bieżącej pracy z uczniem. 	<ul style="list-style-type: none"> W klasach I-II wykorzystać metodę zabawy, a w szczególności zabawę tematyczną jako przygotowanie do nauki matematyki. Indywidualizować pracę z uczniami, którzy wymagają wsparcia pedagogicznego w zależności od zaburzeń i dysfunkcji. 	<ul style="list-style-type: none"> W klasach I-III angażować rodziców w ramach współpracy do pomocy w przypadku , gdy uczniowie mają problemy w opanowaniu tzw. kluczowych umiejętności i wiadomości. Korzystać z zasobów biblioteki szkolnej – wychowawcy klas w porozumieniu z nauczycielem biblioteki winni analizować poziom czytelnictwa.

DIAGNOZA POTRZEB EDUKACYJNYCH I ROZWOJOWYCH SZKÓŁ – GMINA TRĄBKI WIELKIE

<p align="center">wnioski podjęte przez Radę pedagogiczną</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększać liczbę dodatkowych zajęć wyrównawczych i zapewnić transport na nie. • Wykorzystywać metody projektu w zajęciach pozalekcyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Doskonać technikę czytania – na zajęciach w świetlicy. • Kontrolować przestrzeganie przez uczniów obowiązujących w szkole zasad i procedur. • Wdrażać uczniów klas I, II do systematycznego odrabiania prac domowych oraz monitorować odrabianie prac w klasach III-VI • Podjąć działania zmierzające do większego zaangażowania uczniów w proces nabywania wiadomości i umiejętności 	<ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzić systematyczną kontrolę czytania ze zrozumieniem. • Koncentrować się na działaniach praktycznych przy rozwiązywaniu zadań.
<p align="center">wnioski wynikające z analizy wyników sprawdzianu/ egzaminu zewnętrznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwijać umiejętności w standardzie „Wykorzystanie Wiedzy w Praktyce i Rozumowanie” • Doskonać metody nauczania przez uczestnictwo w doskonaleniu zawodowym. • Praca z uczniami klasy VI- dodatkowe zajęcia przygotowujące do sprawdzianu. • Dążenie do tego, aby uczeń kończący I etap edukacyjny miał opanowane tzw. kluczowe wiadomości i umiejętności. • Wspólne poszukiwanie i formułowanie zadań. 	<ul style="list-style-type: none"> • Doskonać technikę czytania zwłaszcza w klasach młodszych angażując do tego rodziców. • Doskonać czytanie ze zrozumieniem. • Pracować nad wzrostem wyników w standardzie „Pisanie i Rozumienie.” • Stosować na lekcjach zadania rozwijające umiejętności w badanych standardach • Systematyczna praca z uczniami mającymi problemy w nauce – zajęcia wyrównawcze. 	<ul style="list-style-type: none"> • Istnieje potrzeba: <ul style="list-style-type: none"> ○ doskonalenia metod i form pracy nauczycieli ○ wdrażania systematycznej kontroli postępów w nauce uczniów i przeprowadzenie wnikliwej ich analizy. • Praca indywidualna z dziećmi o specyficznych potrzebach edukacyjnych.
<p align="center">Inne np.: program wychowawczy, program profilaktyczny itd.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwijać kompetencje społeczne poprzez mobilizowanie uczniów do udziału w akcjach charytatywnych. • Przygotowywać uczniów do bezpiecznego poruszania się po drodze – egzamin na kartę rowerową. 	<ul style="list-style-type: none"> • Motywować uczniów do aktywnego udziału w życiu szkoły: udział w konkursach, współorganizacja i prowadzenie imprez szkolnych. • Integrować uczniów niepełnosprawnych i uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych ze społecznością szkolną. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozbudzać w rodzicach zainteresowanie postępiami edukacyjnymi ich dzieci oraz angażować do udziału w działaniach podejmowanych przez szkołę.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych ze szkół

Wykazane wnioski skupiają się również na podnoszeniu kompetencji nauczycieli oraz na szerszym wykorzystaniu przez nich nowoczesnych, ciekawych i innowacyjnych

form nauczania. Istotnym zaleceniem, wynikającym z wniosków z dokumentacji wewnętrznej jest również zwiększenie liczby i zakresu zajęć dodatkowych oraz zwiększenie udziału w tym zakresie zajęć realizowanych metodą projektową. Zwraca się również uwagę na konieczność indywidualizacji pracy z uczniem - zwłaszcza tym o specjalnych i specyficznych potrzebach edukacyjnych.

2.1.6. GIMNAZJUM W TRĄBKACH WIELKICH

W przypadku Gimnazjum w Trąbkach Wielkich występuje problem z określeniem zakresu danych dotyczących minionych lat. Wynika on prawdopodobnie z zawichości wynikających ze zmiany dotychczasowych władz szkoły. Brak jest zatem danych dotyczących dokumentacji wewnętrznej szkoły z lat 2012/2013 i 2013/2014, jak również w ankiecie dyrektora brak było wskazań dotyczących projektów i dodatkowych zajęć realizowanych w minionych latach.

Tabela 13. Wnioski wynikające z dokumentacji wewnętrznej Gimnazjum w Trąbkach Wielkich

Dokumentacja / Rok szkolny	2012/2013	2013/2014	2014/2015
wyniki nadzoru pedagogicznego	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY	<ul style="list-style-type: none"> • Doskonalenie metod nauczania. • Doskonalenie pracy w grupie. • Rozwój kompetencji wymaganych na dalszych etapach kształcenia. • Formułowanie informacji zwrotnej do ucznia. • Formułowanie wymagań. • Rozwój podstawowych kompetencji dydaktycznych nauczyciela.
wnioski z ewaluacji wewnętrznej,	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY	<ul style="list-style-type: none"> • Wdrażać rekomendacje po egzaminie zewnętrznym • Kształcić umiejętności opisane w podstawie programowej • Rozwijać samodzielność uczniów

wnioski podjęte przez Radę pedagogiczną	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY	<ul style="list-style-type: none"> • Kształcić kompetencje kluczowe • Uczniowie muszą więcej formułować wypowiedzi pisemnych • Na początku każdej lekcji należy podać cele lekcji i wymagania
wnioski wynikające z analizy wyników sprawdzianu/ egzaminu zewnętrznego	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY	Jw.
Inne np.: program wychowawczy, program profilaktyczny itd.	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY	Jw.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych ze szkół

Wykazane wnioski skupiają się natomiast przede wszystkim na podjęciu szeroko zakrojonych działań, zmierzających do kształtowania kompetencji kluczowych u uczniów oraz kompetencji nauczyciela. Zmierzać ma to również do zwiększenia samodzielności ucznia oraz zwiększenia poziomu wyników osiąganych w ramach egzaminu gimnazjalnego.

2.2. POLITYKA EDUKACYJNA GMINY TRĄBKI WIELKIE WYNIKAJĄCA Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Uzupełnieniem dla przeprowadzonej Diagnozy, opartej o badania ankietowe prowadzone w szkołach podlegających Gminie Trąbki Wielkie, jest wielowątkowa analiza dokumentów strategicznych samej Gminy, jak również dokumentów strategicznych na poziomie województwa w zakresie rozwoju oświaty.

Analizie poddano między innymi następujące dokumenty o charakterze strategicznym dla województwa i miasta:

1. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020.
2. Strategia Rozwoju Gminy Trąbki Wielkie do 2020 roku .

Rozwój edukacji w Gminie Trąbki Wielkie w oparciu o te dwa zasadnicze dokumenty strategiczne w założeniu ma prowadzić do wzmocnienia konkurencyjności Gminy w

zakresie jakości edukacji i wzmocnienia jej pozycji na tle edukacji w województwie pomorskim. Działania zmierzające do poprawy jakości gminnego systemu edukacji prowadzą między innymi do rozwoju szkół pod kątem ich wyposażenia w pomoce dydaktyczne i sprzęt ICT, jak również opierają się znacznej mierze na pobudzeniu kluczowych kompetencji uczniów oraz kształtowaniu innowacyjnego podejścia do nauki i rozwiązywania problemów. Istotnym elementem pobudzenia rozwoju edukacji w Gminie jest również podniesienie kompetencji kadry pedagogicznej gminnych szkół. Rozwój oświaty w Gminie Trąbki Wielkie ma przede wszystkim zmierzać w kierunku określonym dla rozwoju oświaty na poziomie całego województwa pomorskiego. Jednym z głównych celów stawianych w tym zakresie lokalnej oświaty jest stworzenie sprzyjających warunków i skutecznych narzędzi rozwoju szkół oraz dostosowanie ich oferty edukacyjnej do potrzeb środowiska lokalnego.

Założenia poczynione w Strategii Rozwoju Gminy Trąbki Wielkie do 2020 roku w odniesieniu do rozwoju gminnej edukacji określone zostały w zasadzie jedynie w ramach jednego z celów strategicznych, związanego z podniesieniem poziomu kompetencji i kwalifikacji mieszkańców gminy.² Strategia nie zawiera większej ilości celów, które wiązałyby się z edukacją.

Zalecane byłoby jednak, aby w zgodzie z wytycznymi strategicznymi regionalnymi i krajowymi działania Gminy w zakresie rozwoju edukacji zmierzały w następujących kierunkach:

- poprawa jakości edukacji,
- wyrównanie szans i niwelowanie barier w dostępie do edukacji, umożliwiającej realizację wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży pochodzących z różnych środowisk społecznych,
- zwiększenie efektywności zarządzania placówkami edukacyjnymi,
- podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli,
- zapewnienie nowoczesnego wyposażenia szkół w pomoce dydaktyczne i sprzęt IT,
- współpraca szkół z otoczeniem - przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, placówkami oświatowymi jak np. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- stworzenie dzieciom i młodzieży atrakcyjnych warunków do nauki i spędzania czasu wolnego w ramach szeroko zakrojonych zajęć pozalekcyjnych.

Powyższe cele wynikają z obowiązujących dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym i krajowym, więc wszelkie działania realizowane w Gminie Trąbki Wielkie również powinny być zbieżne z tymi celami. Ich realizacja będzie możliwa między innymi

² *Strategia Rozwoju Gminy Trąbki Wielkie do 2020 roku.*

dzięki wykorzystaniu środków unijnych z programów, które dostępne będą w najbliższych latach. Jednym ze źródeł w tym zakresie jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego, gdzie w ramach działania 3.2.1. Jakość edukacji ogólnej możliwe będzie podniesienie kompetencji kluczowych uczniów, zwiększenie umiejętności i kwalifikacji nauczycieli i wyposażenie szkół w nowoczesny sprzęt dydaktyczny i teleinformatyczny.

Jedną z wytycznych na poziomie krajowym w zakresie kierunków rozwoju edukacji jest zapewnienie wyższego poziomu integracji uczniom niepełnosprawnym. Założenie to obliguje organy prowadzące do systematycznego tworzenia odpowiednich warunków do kształcenia dzieci niepełnosprawnych, które prowadzić będą do upowszechniania idei integracji. Tendencją, której realizacja widoczna jest również w szkołach Gminy Trąbki Wielkie jest również jest zwiększony zakres wykorzystania technologii teleinformatycznych w nauczaniu. O ile wykorzystanie możliwości płynących z e-learningu jest wciąż niewielkie, to zdecydowanie rośnie wykorzystanie potencjału sprzętowego w postaci tablic multimedialnych, komputerów, projektorów, itp.

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 stawia przed edukacją szereg wyzwań, którym sprostać będą musiały również szkoły podlegające Gminie Trąbki Wielkie. Do celów związanych z rozwojem edukacji stawianych przez Strategię dla całego województwa, są następujące kierunki rozwoju pomorskiej edukacji:³

- 1) poprawa jakości kształcenia głównie w zakresie kompetencji kluczowych na wszystkich poziomach edukacji z uwzględnieniem sygnałów płynących z rynku pracy;
- 2) ograniczanie dysproporcji wewnątrz regionu i zapewnienie dostępu do dobrej jakości usług publicznych i infrastruktury m.in. w edukacji;
- 3) mniejsze zróżnicowanie w województwie w zakresie luk kompensacyjnych wśród pomorskich uczniów;
- 4) stworzenie efektywnego systemu edukacji poprzez poprawę spójności kształcenia na poszczególnych etapach ścieżki edukacyjnej;
- 5) rozwój systemowego wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym uczniów szczególnie uzdolnionych;
- 6) stworzenie regionalnego systemu wsparcia szkół, obejmującego m.in. doskonalenie nauczycieli;
- 7) aktywizacja mechanizmów trwałej współpracy pomiędzy szkołami i placówkami edukacyjnymi a uczelniami wyższymi i organizacjami rynku pracy;

³ *Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020*, s. 28-49.

- 8) monitorowanie losów absolwentów;
- 9) stworzenie sieci dialogu edukacyjnego w regionie.

Sukces w realizacji tych założeń zależy przede wszystkim od stworzenia właściwych ram trwałej współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami rynku pracy i organizacjami pozarządowymi w zakresie poprawy jakości edukacji, uwzględniającej rozwój kompetencji kluczowych na każdym etapie edukacyjnym. Istotnym warunkiem powodzenia w zakresie wspomnianych działań jest współdziałanie uczniów, nauczycieli, rodziców i jednostek samorządu terytorialnego dla poprawy jakości kształcenia na każdym etapie edukacji.

Gmina Trąbki Wielkie nie posiada innych dokumentów strategicznych, które swą tematyką i zakresem dotyczyłyby rozwoju edukacji w gminie. Nie funkcjonuje w gminie Strategia rozwoju oświaty, ani plany rozwoju oświaty, więc rozwój edukacji w gminie ujęty jest jedynie w Strategii Rozwoju Gminy.

ROZDZIAŁ III. WYNIKI DIAGNOZY W KONTEKŚCIE POTRZEB UCZNIÓW, NAUCZYCIELI I SZKOŁY

W niniejszym rozdziale została przedstawiona szczegółowa analiza każdej ze szkół podlegających Urzędowi Gminy Trąbki Wielkie. Analiza ta opracowana została na podstawie rozbudowanych ankiet, przeprowadzonych z dyrektorami, nauczycielami i uczniami. Badanie prowadzone było w każdej z placówek szkolnych. Dokonana w niniejszej Diagnozie analiza pozwoliła zidentyfikować zarówno problemy jak i potencjały rozwojowe tkwiące w każdej ze szkół, przy jednoczesnym dokładnym przeanalizowaniu potrzeb uczniów w zakresie lepszego przygotowania do dalszych etapów kształcenia i poruszania się na rynku pracy. Analizie zostały poddane również potrzeby nauczycieli w zakresie doskonalenia zawodowego, które pozwoliłyby podnieść jakość kształcenia oraz potrzeby w zakresie wyposażenia szkół w pomoce dydaktyczne i sprzęt ICT.

Rozdział zawiera analizę danych zebranych ze wszystkich badanych szkół. Dla lepszego zobrazowania różnic i podobieństw pomiędzy poszczególnymi placówkami wyniki zaprezentowane zostały w tabelach zbiorczych, obejmujących wszystkie szkoły. Dzięki takiemu rozwiązaniu możliwe jest dokładne porównanie wszystkich placówek oświatowych podlegających Gminie Trąbki Wielkie przy jednoczesnej możliwości analizowania indywidualnych wyników badań, przeprowadzonych w każdej ze szkół. Indywidualna analiza danych pozwoli decydentom i osobom zarządzającym określoną szkołą na zaobserwowanie występujących w szkole problemów, jak również oczekiwań poszczególnych grup interesu - a więc nauczycieli i uczniów, względem rozwoju szkoły i pełnienia przez nią przypisanych jej funkcji edukacyjnych i społecznych.

Niniejszy rozdział swoją strukturą ściśle odpowiada wytycznym względem Diagnozy potrzeb edukacyjnych i rozwojowych szkół. Poszczególne podrozdziały ściśle odpowiadają zakresem i tematyką elementom Diagnozy, wskazywanym w wytycznych, zgodnie z którymi dokument w postaci Diagnozy musi odpowiedzieć na pytania dotyczące rozwoju kompetencji kluczowych u uczniów, rozwoju doradztwa zawodowego w szkołach, sytuacji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, wykorzystania technologii informatycznych w pracy z uczniem, a także kwestię wyrównywania szans edukacyjnych uczniów poprzez niwelowanie barier występujących w dostępie do edukacji ogólnej. Koniecznym elementem Diagnozy są również kwestie związane z rozwojem kompetencji zawodowych nauczycieli, a także określenie potrzeb w zakresie wyposażenia szkoły w pomoce dydaktyczne i sprzęt IT.

3.1. ROZWÓJ U UCZNIÓW KOMPETENCJI KLUCZOWYCH NIEZBĘDNYCH NA RYNKU PRACY ORAZ WŁAŚCIWYCH POSTAW I UMIEJĘTNOŚCI

Podstawowym zagadnieniem w zakresie analizy rozwoju kompetencji kluczowych u uczniów jest zbadanie kwestii związanej ze zdawalnością egzaminów zewnętrznych. Wyniki w tych egzaminów w szkołach podlegających Gminie Trąbki Wielkie przedstawia tabela 14.

Tabela 14. Wyniki egzaminów zewnętrznych

Wyszczególnienie		SP w Kłodawie			SP w Czerniewie			SP w Trąbkach Wielkich		
Rok	Wynik	Język polski	Matematyka	Język angielski	Język polski	Matematyka	Język angielski	Język polski	Matematyka	Język angielski
2012/ 2013	min	11			6			4		
	max	37			40			34		
	średnia	22,4			22,05			20,04		
2013/ 2014	min	11			16			5		
	max	38			36			38		
	średnia	27,4			25,79			20,19		
2014/ 2015	min	52%	20%	53%	29%	10%	33%	33%	10%	20%
	max	90%	100%	100%	95%	95%	100%	90%	100%	100%
	średnia	71%	63%	77%	62%	51%	51%	70%	55%	60%
Wyszczególnienie		SP w Sobowidzu			SP w Mierzyszynie			Gimnazjum		
Rok	Wynik	Język polski	Matematyka	Język angielski	Język polski	Matematyka	Język angielski	Język polski	Matematyka	Język obcy
2012/ 2013	min	2			13			16	7	28
	max	37			31			97	100	100
	średnia	19,52			20,27			56	54	58
2013/ 2014	min	10			14			6	4	13
	max	39			34			97	86	100
	średnia	20,8			20,56			53	40	52
2014/ 2015	min	38%	15%	28%	52%	20%	43%	16%	10%	18%
	max	95%	100%	100%	95%	85%	98%	94%	97%	100%
	średnia	72%	60%	74%	72%	55%	65%	56%	43,95%	58,55%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Wskaźniki prezentowane dla lat szkolnych 2012/2013 i 2013/2014 wyrażone są w punktach, bo wówczas wyniki sprawdzianu szóstoklasisty oraz egzaminu gimnazjalnego mierzone były w punktach, natomiast od roku szkolnego 2014/2015 wartość ta jest prezentowana w procentach.

Prezentowane wyniki sprawiają, że Gmina Trąbki Wielkie jest na liście gmin o najniższych wynikach sprawdzianu szóstoklasisty lub testu gimnazjalnego, opublikowanej w ramach dokumentu pt. „Obszary Strategicznej Interwencji do SRWP 2020 i

Regionalnych Programów Strategicznych, z 2014 roku. W związku z powyższym istotnym elementem działań realizowanych w ramach projektu edukacyjnego, na którego potrzeby powstała niniejsza Diagnoza powinna być realizacja zajęć wyrównawczych i dodatkowych w zakresie przedmiotów egzaminacyjnych. Potrzebę prowadzenia zajęć w tym zakresie wykazywały wszystkie grupy badawcze, a więc dyrektorzy, nauczyciele i uczniowie.

Wśród szkół podlegających Gminie Trąbki Wielkie najlepszymi wynikami w roku szkolnym 2014/2015 w ujęciu średnim mogła poszczycić się Szkoła Podstawowa w Kłodawie.

Najgorsze wyniki w przypadku każdej ze szkół dotyczyły części matematycznej, co potwierdza konieczność realizacji zajęć wyrównawczych i rozszerzonych z tego przedmiotu. Z kolei są też tacy uczniowie, którzy zarówno z matematyki, jak i z języków obcych uzyskują maksymalną zdawalność na poziomie 100%, z kolei w żadnej ze szkół nie udało się osiągnąć takiego poziomu w przypadku części dotyczącej języka polskiego (w przypadku gimnazjum jest to część humanistyczna).

Jednym z celów realizacji projektów dofinansowanych ze środków unijnych jest między innymi wyrównywanie szans w dostępie do edukacji, ale również zwiększenie poziomu przygotowania uczniów do egzaminów zewnętrznych, co pozwoli z pewnością poprawić wyniki całej szkoły w tym zakresie w wyniku realizacji projektu. Z tego względu zalecana jest realizacja zajęć dodatkowych zarówno na poziomie wyrównawczym, jak i na poziomie rozszerzonym w zakresie podstawowych przedmiotów stanowiących element egzaminów zewnętrznych. Nauczyciele, dyrektorzy, a nawet sami uczniowie zwracają uwagę na konieczność i potrzebę realizacji takich zajęć dodatkowych.

Szkoły realizują działania związane z kształtowaniem umiejętności kluczowych u uczniów jak również działania związane z wyrównaniem szans w dostępie do edukacji między innymi poprzez realizację zajęć dodatkowych finansowanych z budżetu szkoły, lub z budżetu organu prowadzącego, a także poprzez realizację dodatkowych zajęć prowadzonych w ramach udziału w szkoły w projektach unijnych w minionych latach. W przypadku tych ostatnich istnieje obecnie wymóg, by działania realizowane w projekcie pozwalały rozwijać umiejętności kluczowe dla samego systemu edukacji, jak również kluczowe dla przyszłości ucznia na rynku pracy. Z kolei w przypadku zajęć dodatkowych realizowanych z budżetu szkoły lub budżetu organu prowadzącego dyrektorzy i/lub organ prowadzący decydują na zaspokojenie jakich potrzeb i realizację jakich działań środki te zostaną przeznaczone.

Tabela 15. Rodzaje zajęć dodatkowych finansowanych przez organ prowadzący lub z budżetu szkoły w latach 2008-2014

SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzeszynie	Gimnazjum
Gimnastyka korekcyjna	Golf w naszej szkole	Logopedia	Zajęcia wyrównawcze z j. polskiego i matematyki	Język niemiecki	-
Terapia pedagogiczna	Język angielski, język niemiecki	Rewalidacja	Zajęcia plastyczne	Szkolne koło sportowe	-
SKS	Zajęcia teatralne, chór	Kółka zainteresowań, dodatkowy j. obcy	Zajęcia rewalidacyjne	Gimnastyka korekcyjna	-
Zajęcia wyrównawcze	Szachy, Modelarstwo	-	Kółko ekologiczne i taneczne	Koło teatralne	-
Koła zainteresowań	Gimnastyka korekcyjna	-	Kółko informatyczne i teatralne	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Szkoły w ramach własnego budżetu, lub przy finansowym wsparciu organu prowadzącego realizowały w minionych latach szereg działań, związanych z rozwojem kompetencji kluczowych uczniów oraz z rozwojem ich wiedzy i umiejętności. Działania te obejmowały zarówno zajęcia wyrównawcze, jak też kółka zainteresowań.

Szkoły uczestniczyły również w projektach unijnych realizowanych w minionych latach przez organ prowadzący. W ramach projektów realizowane były zajęcia wyrównawcze i rozwijające, koła zainteresowań oraz wyjazdy edukacyjne. Podnoszone były również kompetencje nauczycieli w ramach projektów związanych ściśle z takimi działaniami. W poprzednim okresie programowania funkcjonowały programy ściśle dedykowane rozwojowi kompetencji nauczycieli. W obecnej perspektywie finansowania 2014-2020 podnoszenie kwalifikacji i kompetencji nauczycieli nie odbywa się już w ramach odrębnych projektów, lecz jest realizowane w ramach tego samego projektu, w którym podnoszone są kwalifikacje i umiejętności uczniów. Tym samym pomiędzy działaniami zmierzającymi do poprawy kwalifikacji, umiejętności i kompetencji uczniów, a działaniami zmierzającymi do rozwoju i podniesienia kwalifikacji nauczycieli powinna istnieć ścisła korelacja. Działania nakierowane na rozwój kompetencji, umiejętności i kwalifikacji nauczycieli powinny wynikać z zaobserwowanych potrzeb w zakresie rozwoju kompetencji kluczowych uczniów i ściśle z nich wynikać. Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli ma

zatem służyć przede wszystkim lepszej realizacji funkcji edukacyjnych szkoły oraz zwiększeniu jej skuteczności w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych oraz właściwych postaw i umiejętności u uczniów.

Tabela 16. Rodzaje zajęć dodatkowych finansowanych z Funduszy Europejskich w latach 2008-2014

SP w Kłodawie	SP w Czarniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzyszynie	Gimnazjum
Zajęcia logopedyczne, psychologiczne, socjoterapeutyczne	EFS – „Równy start”	Równać szanse – Gmina Trąbki Wlk na 2011 rok	Przyroda	Zajęcia wyrównawcze i rozwijające z j. polskiego i matematyki	-
Koła zainteresowań	Indywidualizacja procesu nauczania i wychowywania klas I-III Szkół Podstawowych	POKL – nowoczesny nauczyciel – pogłębienie kompetencji językowych i rozwój warsztatu zawodowego nauczycieli	Matematyka	Język angielski	-
Zajęcia wyrównawcze	„Szkoła przyjazna uczniom z dysleksją” – program Edukacyjno-Terapeutyczny ORTOGRAFITTI	-	j. angielski, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze	Język niemiecki	-
Wyjazdy na zajęcia edukacyjne do placówek kulturalnych	-	-	j. niemiecki, zajęcia socjoterapeutyczne	-	-
Warsztaty	-	-	Informatyka, zajęcia logopedyczne	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Według wskazań dyrektorów nie wszystkie jednak szkoły realizowały dodatkowe zajęcia w ramach projektów unijnych. Podobnie jak w przypadku pytania o zajęcia realizowane ze środków pochodzących z budżetu szkoły lub budżetu organu prowadzącego, również w przypadku pytania o zajęcia realizowane ze środków UE dyrektor Gimnazjum użył w tych miejscach stwierdzenia „nie dotyczy”.

Pozostałe szkoły brały udział w dwóch lub więcej projektach unijnych, przede wszystkim w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, gdzie na działania związane z edukacją dzieci i młodzieży kierowane były środki z Priorytetu IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach, działanie 9.1.2. Wyrównywanie szans edukacyjnych oraz zmniejszenie różnic w jakości usług edukacyjnych.

Tabela 17. Projekty finansowane ze środków UE, w których uczestniczyły szkoły

SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzeszynie	Gimnazjum
„Uczeń mądry i wesóły” Priorytet IX Działanie: Wyrównywanie szans edukacyjnych (647 213,00) 2011-2013	„Z małej szkoły w wielki świat” – w ramach działania 3.3.4. – 70 000,00	Równać szanse – Gmina Trąbki Wik na 2011 rok	Pomorskie dobry kurs na edukację poprzez edukację morską	Projekt realizowany przez Powiat Gdański w latach 2013-2015	-
Nauka – wyrównanie szans edukacyjno-rozwojowych dzieci klas I-II Gminy Trąbki Wielkie 2011-2012	„Kurs języka angielskiego dla nauczycieli” - w ramach działania 9.4	POKL – nowoczesny nauczyciel – pogłębienie kompetencji językowych i rozwój warsztatu zawodowego nauczycieli	Nauka – wyrównanie szans edukacyjno-rozwojowych dzieci klas I-II Gminy Trąbki Wielkie 2011-2012	Podniesienie kompetencji uczniów klas I-III – projekt realizowany przez gminę	-
„Równy start” Priorytet IX Działanie: Wyrównywanie Szans (2009/2010)	Nauka – wyrównanie szans edukacyjno-rozwojowych dzieci klas I-II Gminy Trąbki Wielkie 2011-2012	Nauka – wyrównanie szans edukacyjno-rozwojowych dzieci klas I-II Gminy Trąbki Wielkie 2011-2012	Mały Mistrz	Nauka – wyrównanie szans edukacyjno-rozwojowych dzieci klas I-II Gminy Trąbki Wielkie 2011-2012	-
-	„Równy start” Priorytet IX Działanie: Wyrównywanie Szans (2009/2010)	„Równy start” Priorytet IX Działanie: Wyrównywanie Szans (2009/2010)	„Równy start” Priorytet IX Działanie: Wyrównywanie Szans (2009/2010)	„Równy start” Priorytet IX Działanie: Wyrównywanie Szans (2009/2010)	-
-	„Owoce i warzywa w szkole”	-	„Owoce i warzywa w szkole”	-	-
-	„Mleko w szkole	-	„Mleko w szkole	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Część dyrektorów deklarowała informację o uczestnictwie szkoły w ramach określonego projektu unijnego, jednakże nie potrafili oni podać szczegółów z tym związanych, gdyż kwestia realizacji projektu i kierowania nim odbywała się poza szkołą. Beneficjentem i realizatorem projektu była bowiem Gmina i to na szczeblu JST odbywały się wszelkie działania związane z koordynowaniem projektu.

Szkoły dbają również o rozwój pozostałych umiejętności uczniów, co pozwala im mieć w gronie swoich wychowanków osoby o różnego rodzaju uzdolnieniach. Pielęgnowanie tych uzdolnień pozwala na udział uczniów, jako reprezentantów szkoły, w konkursach i olimpiadach o charakterze gminnym, powiatowym, wojewódzkim, a nawet ogólnopolskim. Konkursy i olimpiady są istotną platformą sprawdzającą i weryfikującą pracę szkoły z uczniami posiadającymi uzdolnienia w określonej dziedzinie. Znaczenie

tego typu form sprawdzania wiedzy i umiejętności uczniów jest tym istotniejsze, iż w przypadku pytania dotyczącego konieczności realizacji dodatkowych zajęć rozwijających zainteresowania uczniów, wszystkie grupy respondentów wskazywały na istotne znaczenie powołania koła zainteresowań, którego zadaniem byłoby przygotowywanie uczniów do konkursów i olimpiad.

Każda ze szkół może poszczycić się osiągnięciami w zakresie zdobywania określonych miejsc w konkursach, co dyrektorzy chętnie wymieniają jako główne sukcesy edukacyjne, kierowanej przez siebie placówki.

Tabela 18. Główne sukcesy edukacyjne szkół w latach 2008-2014

SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzeszynie	Gimnazjum
I miejsce w Powiatowym Konkursie Czytelniczym	Międzynarodowy Konkurs Matematyczny w 2007/2008 – II miejsce; w 2008-2014 – wyróżnienia	Konkurs plastyczny – Ogólnopolski, wojewódzki -	III miejsce w Współzawodach Sportowych Małych Szkół 2012/2013	Ortograficzny – o zasięgu gminnym i powiatowym	Finaliści w konkursach kuratorskich
Srebrny Dyplom w Wojewódzkim Przeglądzie Chórów	Ogólnopolski Konkurs – Logiczne Myślenie w 2011/12 – IX oraz XV miejsce	-	I miejsce Gminny Konkurs Ortograficzny	Recytatorski – powiatowy	2 laureatów konkursów realizowanych przez Pomorskiego Kuratora Oświaty
Liczne osiągnięcia w konkursach muzycznych, recytatorskich, plastycznych	Ogólnopolski konkurs matematyczny – Oxford w 2012/2013 r. – I, III, V miejsce	-	I m. Powiatowy Konkurs Ortograficzny	Matematyczny – powiatowy i gminny	I m. w Polsce – Konkurs Plastyczny „Świat za sto lat
Osiągnięcia w Zawodach Sportowych	Finalista Konkursu Kuratorskiego z Matematyki w 2012/2013 r.	-	II m. Powiatowy Konkurs Czytelniczy	Sportowy – gminny	Laureat Olimpiady Fizycznej 2014-2015
Dobre wyniki uczniów w sprawdzianach zewnętrznych	Finalista Konkursu Kuratorskiego z j. polskiego z historią w 2011/12 r.	-	I m. Gminny Konkurs Matematyczny	Plastyczne – gminne, powiatowe	-
-	Finalista Konkursu Kuratorskiego z j. polskiego z historią w 2012/13 r.	-	-	Informatyczny – gminny	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

W sposób najpełniejszy kwestię kształtowania przez szkoły umiejętności kluczowych u uczniów pokazują odpowiedzi udzielane przez wszystkie grupy respondentów w zakresie zestawu 12 umiejętności kluczowych, istotnych z punktu widzenia rozwoju uczniów w zakresie edukacji oraz przygotowania ich do przyszłego pełnienia ról społecznych, w tym również na rynku pracy.

Wśród dyrektorów oceniających skuteczność własnej szkoły w zakresie kształtowania umiejętności kluczowych uczniów najwyżej swoją szkołę ocenił dyrektor Szkoły Podstawowej w Sobowidzu. Najniższe średnie oceny przydzielili z kolei swoim szkołom dyrektorzy Szkoły Podstawowej w Czerniewie oraz Gimnazjum.

Tabela 19. Skuteczność szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów w opinii dyrektorów

Lp.	Rodzaj kompetencji kluczowych	SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzyszynie	Gimnazjum	Średnia ocen
1	Umiejętność pracy w zespole	5	3	5	6	4	2	4,17
2	Posługiwanie się nowoczesnymi środkami informacji i komunikacji	5	5	5	5	4	4	4,67
3	Rozwiązywanie problemów	5	3	5	6	4	1	4,00
4	Posługiwanie się językami obcymi	4	2	4	5	3	3	3,50
5	Planowanie, organizacja i realizacja procesu uczenia się	4	2	4	6	4	2	3,67
6	Kompetencje interpersonalne, obywatelskie i społeczne	5	3	5	5	4	3	4,17
7	Zmysł przedsiębiorczości	3	2	3	5	4	2	3,17
8	Świadomość kulturowa	6	3	6	5	3	4	4,50
9	Słuchanie i korzystanie z wiedzy i doświadczeń innych osób	5	3	5	5	3	2	3,83
10	Podejmowanie odpowiedzialności	5	2	5	6	3	2	3,83
11	Twórczość, kreatywność i innowacyjność	5	2	5	6	2	2	3,67
12	Umiejętność poszerzania wiedzy i doskonalenia umiejętności (ciekawość poznawcza).	4	3	4	6	4	2	3,83
	Średnia ocen	4,67	2,75	4,67	5,50	3,50	2,42	3,92

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Dyrektor Szkoły Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Sobowidzu ocenił swoją szkołę nadzwyczaj wysoko, stosując jedynie najwyższe oceny z dostępnej skali ocen. Dyrektor posługiwał się zatem jedynie ocenami określającymi umiejętność szkoły w zakresie kształtowania danej umiejętności kluczowej jako bardzo dobrą lub celującą. Z punktu widzenia realizacji projektu unijnego zgodnie z obecnie obowiązującymi zasadami nie ma konieczności włączenia tej szkoły do projektu, ponieważ w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych u uczniów działa ona wręcz wzorcowo. Z tego samego względu Gimnazjum im. Kazimierza Jagiellończyka w Trąbkach Wielkich oraz Szkoła Podstawowa im. Zygmunta Bukowskiego w Czerniewie powinny zostać objęte szczególnie intensywnym dofinansowaniem w ramach projektu, tak by poprawić skuteczność tych szkół w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych u uczniów. Przedstawione w dalszej części

diagnozy oceny nauczycieli i uczniów w zakresie możliwości kształtowania przez szkołę określonych kompetencji kluczowych pozwalają nieco złagodzić te przedstawione powyżej skrajne stanowiska dyrekcji.

Jeżeli natomiast chodzi o średnie oceny poszczególnych w zakresie postrzegania skuteczności szkoły w kształtowaniu umiejętności kluczowych, to najwyżej dyrektorzy oceniali kompetencje związane z umiejętnością posługiwania się nowoczesnymi środkami informacji i komunikacji. Młodzi ludzie otoczeni są zewsząd nowinkami technologicznymi w postaci komputerów, tabletów, smartfonów, więc ich wykorzystywanie w życiu codziennym jest dla nich czymś naturalnym. O ile jednak na potrzeby rozrywki wykorzystują oni te nowinki technologiczne często, to już w zakresie podnoszenia swoich umiejętności i poziomu wiedzy z przedmiotów szkolnych wykorzystanie nowoczesnych urządzeń technologicznych nie jest już tak powszechne.

Najniżej oceniana przez dyrektorów jest działalność szkoły w zakresie kształtowania zmysłu przedsiębiorczości, posługiwanie się językami obcymi, planowanie, organizacja i realizacja procesu uczenia się oraz twórczość, kreatywność i innowacyjność. Przed wszystkim zatem te kompetencje kluczowe wymagają interwencji w ramach projektu.

Tabela 20. Skuteczność szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów w opinii nauczycieli

Lp.	Rodzaj kompetencji kluczowych	SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzyszynie	Gimnazjum	Średnia ocen
1	Umiejętność pracy w zespole	4,85	4,49	3,67	3,62	4,39	4,66	4,28
2	Posługiwanie się nowoczesnymi środkami informacji i komunikacji	4,49	3,00	4,17	3,86	3,95	4,97	4,07
3	Rozwiązywanie problemów	4,41	1,77	2,86	3,51	4,78	3,96	3,55
4	Posługiwanie się językami obcymi	4,64	2,08	3,70	3,98	3,95	3,82	3,69
5	Planowanie, organizacja i realizacja procesu uczenia się	4,44	1,85	3,12	3,37	4,89	3,78	3,57
6	Kompetencje interpersonalne, obywatelskie i społeczne	4,66	1,73	4,06	3,55	4,56	4,04	3,76
7	Zmysł przedsiębiorczości	3,66	1,95	2,64	3,23	3,34	3,30	3,02
8	Świadomość kulturowa	4,28	2,26	3,25	3,58	3,89	4,14	3,56
9	Słuchanie i korzystanie z wiedzy i doświadczeń innych osób	4,56	2,05	4,06	3,22	4,11	4,10	3,68
10	Podejmowanie odpowiedzialności	4,52	1,78	3,25	3,20	4,34	3,85	3,49
11	Twórczość, kreatywność i innowacyjność	4,75	2,28	3,56	3,62	3,00	4,34	3,59
12	Umiejętność poszerzania wiedzy i doskonalenia umiejętności (ciekawość poznawcza).	4,61	2,55	3,47	3,55	4,28	4,13	3,76
	Średnia ocen	4,49	2,32	3,48	3,52	4,12	4,09	3,67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Podobne spojrzenie na kwestię kształtowania przez szkołę umiejętności kluczowych prezentują nauczyciele. W ich odpowiedziach również najniżej ocenianą umiejętnością kluczową jest zmysł przedsiębiorczości. Stosunkowo nisko oceniana jest również skuteczność szkoły w zakresie kształtowania takich umiejętności kluczowych uczniów jak posługiwanie się językami obcymi, planowanie, organizacja i realizacja procesu uczenia się oraz twórczość, kreatywność i innowacyjność, co jest zgodne ze wskazaniem dyrekcji. Potwierdza to konieczność podjęcia interwencji w tym zakresie w ramach projektu. Do tego zestawu niedostatecznie kształtowanych umiejętności kluczowych nauczyciele dodają również umiejętność rozwiązywania problemów i podejmowanie odpowiedzialności.

Uzupełnieniem wskazań nauczycieli i dyrekcji w zakresie kształtowania przez szkołę umiejętności kluczowych są opinie prezentowane przez samych uczniów. W ogólnym ujęciu oceniali oni znacznie wyżej skuteczność szkoły w zakresie kształtowania umiejętności i kompetencji kluczowych niż dyrekcja i nauczyciele.

Tabela 21. Skuteczność szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów w opinii uczniów

Lp.	Rodzaj kompetencji kluczowych	SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzyszynie	Gimnazjum	Średnia ocen
1	Umiejętność pracy w zespole	4,49	4,69	5,10	4,89	4,75	3,98	4,65
2	Posługiwanie się nowoczesnymi środkami informacji i komunikacji	4,90	4,97	4,40	4,61	4,52	4,08	4,58
3	Rozwiązywanie problemów	4,41	3,80	4,20	4,28	4,47	3,55	4,11
4	Posługiwanie się językami obcymi	4,65	4,16	4,25	4,74	4,19	3,09	4,18
5	Planowanie, organizacja i realizacja procesu uczenia się	4,64	4,63	4,13	4,73	4,65	3,72	4,41
6	Kompetencje interpersonalne, obywatelskie i społeczne	4,43	4,05	4,21	4,86	4,59	3,42	4,26
7	Zmysł przedsiębiorczości	3,96	4,13	3,91	4,58	4,51	3,09	4,03
8	Świadomość kulturowa	4,78	4,86	4,71	4,77	5,02	3,77	4,65
9	Słuchanie i korzystanie z wiedzy i doświadczeń innych osób	4,69	5,27	4,23	4,87	4,41	3,99	4,57
10	Podejmowanie odpowiedzialności	4,95	4,89	4,74	4,79	4,88	3,79	4,67
11	Twórczość, kreatywność i innowacyjność	4,97	5,52	5,06	5,12	4,76	4,23	4,94
12	Umiejętność poszerzania wiedzy i doskonalenia umiejętności (ciekawość poznawcza).	5,06	5,14	4,53	5,08	4,83	3,98	4,77
	Średnia ocen	4,66	4,67	4,45	4,77	4,63	3,72	4,48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

W przypadku żadnej ze średnich ocen przypisanych określonemu rodzajowi kompetencji kluczowych, średnia nie była niższa niż 4,00. Najniżej, bo na średnim poziomie 4,03 oceniany był zmysł przedsiębiorczości, co potwierdza wskazania w tym zakresie dokonane przez dyrekcję i nauczycieli. Kolejne niskie średnie ocen dotyczą umiejętności posługiwania się językami obcymi, co również zgodne jest z brakami podkreślanymi przez dyrekcję i nauczycieli, jak również umiejętności rozwiązywania problemów, na co wskazywali także nauczyciele.

Tabela 22. Skuteczność szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów w opinii uczniów, nauczycieli i dyrektorów wszystkich szkół

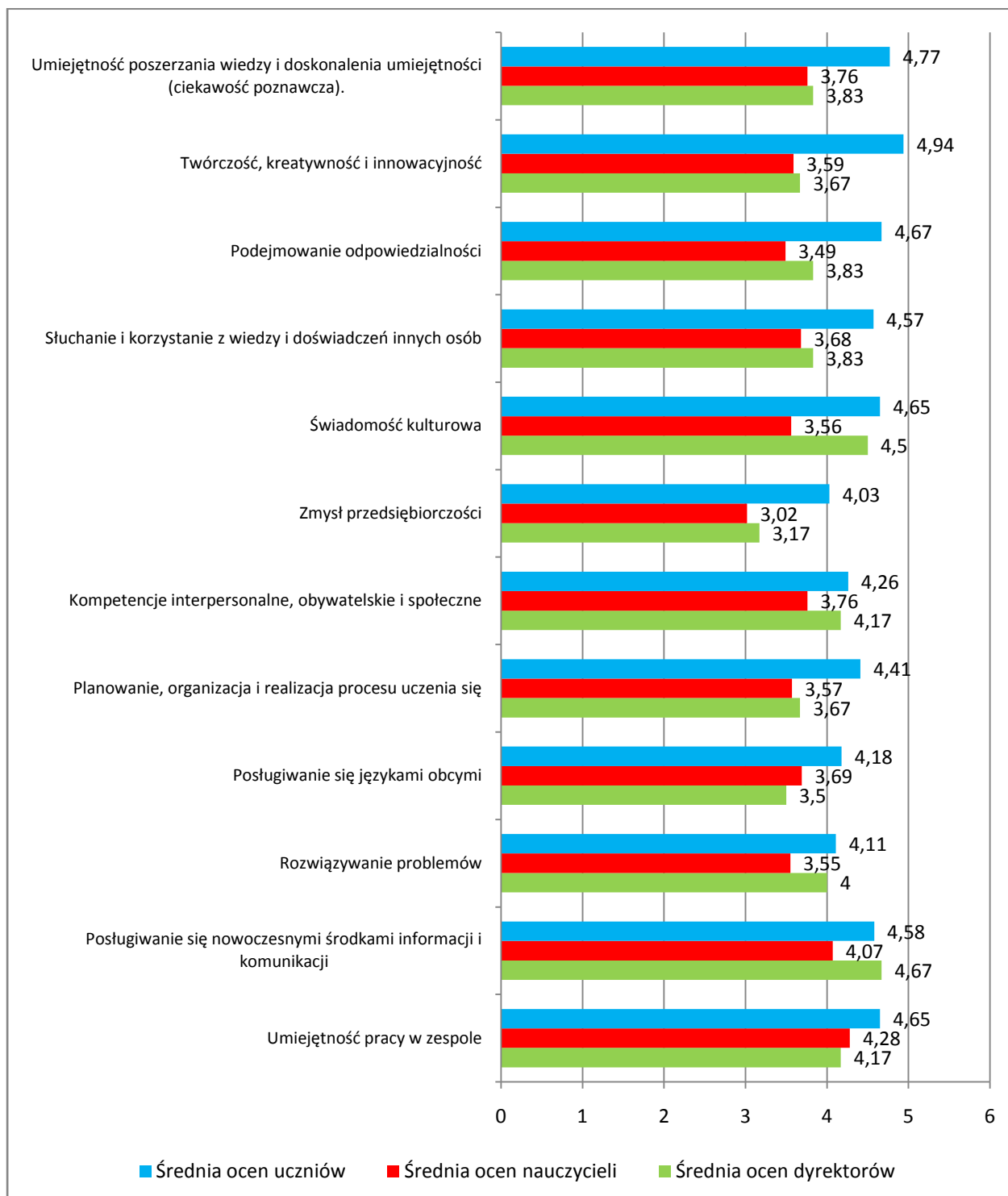
Lp.	Rodzaj kompetencji kluczowych	Średnia ocen dyrektorów	Średnia ocen nauczycieli	Średnia ocen uczniów	Ocena średnia we wszystkich grupach respondentów
1	Umiejętność pracy w zespole	4,17	4,28	4,65	4,37
2	Posługiwanie się nowoczesnymi środkami informacji i komunikacji	4,67	4,07	4,58	4,44
3	Rozwiązywanie problemów	4,00	3,55	4,11	3,89
4	Posługiwanie się językami obcymi	3,50	3,69	4,18	3,79
5	Planowanie, organizacja i realizacja procesu uczenia się	3,67	3,57	4,41	3,88
6	Kompetencje interpersonalne, obywatelskie i społeczne	4,17	3,76	4,26	4,06
7	Zmysł przedsiębiorczości	3,17	3,02	4,03	3,41
8	Świadomość kulturowa	4,50	3,56	4,65	4,24
9	Słuchanie i korzystanie z wiedzy i doświadczeń innych osób	3,83	3,68	4,57	4,03
10	Podejmowanie odpowiedzialności	3,83	3,49	4,67	4,00
11	Twórczość, kreatywność i innowacyjność	3,67	3,59	4,94	4,07
12	Umiejętność poszerzania wiedzy i doskonalenia umiejętności (ciekawość poznawcza).	3,83	3,76	4,77	4,12
	Średnia ocen	3,92	3,67	4,48	4,02

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Wbrew opinii dyrekcji i nauczycieli, uczniowie najwyżej oceniają z kolei skuteczność szkoły w zakresie kształtowania twórczości, kreatywności i innowacyjności.

Zależność i różnice w ocenach skuteczności szkoły w zakresie kształtowania umiejętności i kompetencji kluczowych uczniów przedstawia w sposób obrazowy rysunek nr 1.

Rysunek 1. Ocena skuteczności szkół w zakresie kształtowania poszczególnych kompetencji kluczowych u uczniów

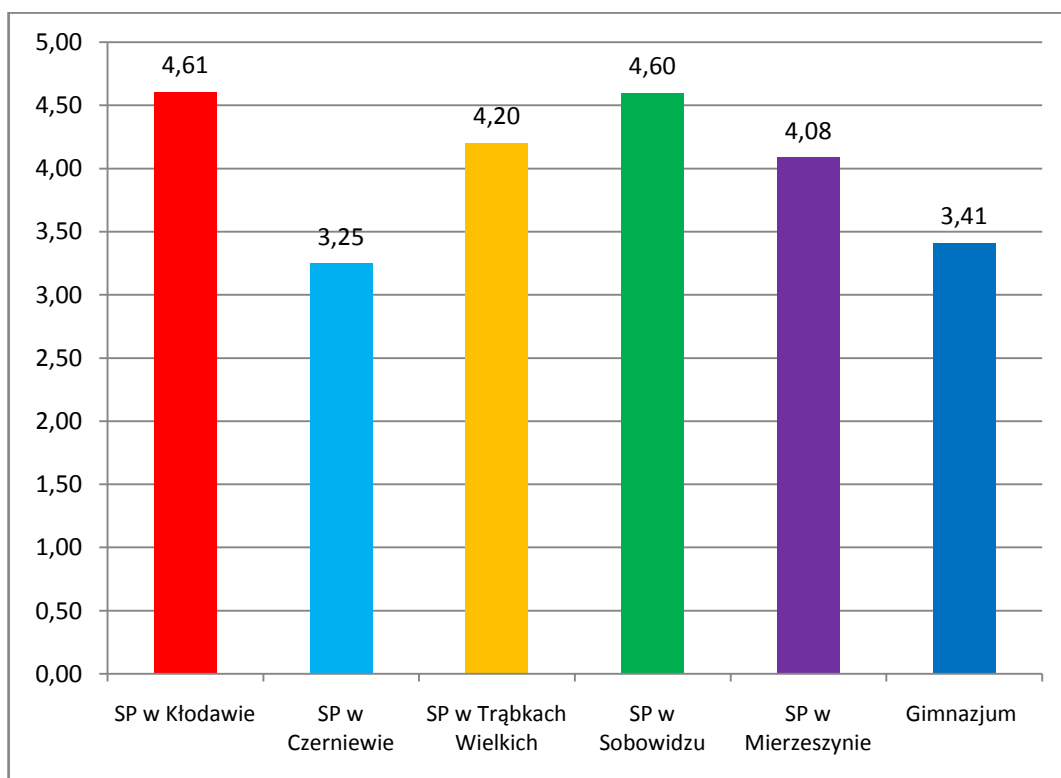
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Zestawienie średnich ocen przydzielanych przez wszystkie grupy respondentów wskazuje na fakt, iż najniżej oceniana jest skuteczność szkoły w zakresie kształtowania umiejętności i kompetencji kluczowych związanych ze zmysłem przedsiębiorczości. Kolejnymi najniżej ocenianymi kompetencjami kluczowymi były kolejno posługiwanie się

językami obcymi, planowanie i organizacja procesu uczenia się, a także umiejętność rozwiązywania problemów.

Powyższy rysunek prezentuje średnią ocenę wszystkich określonych cech, decydujących o skuteczności szkoły w zakresie kształtowania umiejętności kluczowych u uczniów. Chcąc natomiast przeanalizować średnią ocenę wystawianą przez wszystkie grupy w danych szkołach, można zauważyć, iż najwyższej umiejętności szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych były oceniane w SP w Kłodawie. Na drugim miejscu znajdowała się SP w Sobowidzu, gdzie dyrektor ocenił skuteczność szkoły na niezwykle wysokim poziomie, przydzielając oceny bardzo dobre i celujące, z których średnia wyniosła aż 5,5. Do drastycznego obniżenia tej średniej przyczyniły się z kolei głównie odpowiedzi nauczycieli, których spojrzenie na badaną kwestię nie jest już aż tak optymistyczne.

Rysunek 2. Ocena skuteczności szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych u uczniów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Nauczyciele i dyrektorzy byli pytani również o to, jakie działania należy ich zdaniem podjąć, by poprawić skuteczność szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych, ocenianych jako słabsze. W przypadku dyrektorów na prowadzenie wysuwały się odpowiedzi związane z organizacją zajęć dodatkowych, wyposażeniem szkoły, jak również z organizacją wyjazdów i wycieczek edukacyjnych dla uczniów, co

pozwoiliłoby im spojrzeć na naukę w sposób szerszy niż w przypadku lekcji prowadzonych w szkole. Wskazywane przez dyrekcję potrzeby oddają bezpośrednio kierunek, w jakim powinien zostać przygotowany projekt edukacyjny, spełniający potrzeby uczniów i samej szkoły. Widać tu bowiem zarówno potrzebę doposażenia szkoły, jak również potrzebę realizacji zajęć dodatkowych - nie tylko na poziomie wyrównawczym, ale również na poziomie rozszerzonym z myślą o uczniach zdolnych. Odpowiedzi te pozostają w zgodzie z odpowiedziami udzielanym przez dyrekcję i nauczycieli w przypadku deklarowanej potrzeby realizacji określonych rodzajów zajęć. Dyrektorzy doceniają również korzyści wynikające z praktycznego spojrzenia na naukę, o czym świadczą poczynione przez nich wskazania względem realizacji zajęć metodą warsztatową, realizacji zajęć poza szkołą - w placówkach kulturalno-oświatowych oraz w ośrodkach edukacji formalnej i poza formalnej. Realizacja projektów unijnych obejmujących te elementy z pewnością przyczyni się do poprawy skuteczności szkoły w zakresie pełnienia jej funkcji edukacyjnych i społecznych.

Tabela 23. Działania niezbędne zdaniem dyrekcji dla poprawienia skuteczności szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów

SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzyszynie	Gimnazjum
Prowadzenie warsztatów	Zajęcia wyrównawcze	Doposażenie szkoły w pomoce naukowe	Wycieczki	W zakresie języka polskiego – czytanie ze zrozumieniem -	Zajęcia dodatkowe
Rozszerzona oferta zajęć pozalekcyjnych	Szkolenie kadry – jak zwiększyć motywację	Doposażenie szkoły w technologie IT	Poprawa łącza internetowego	-	Realizacja małych i dużych projektów
Zajęcia edukacyjne w placówkach kulturowo-oświatowych	Zajęcia rozwijające dla uczniów zdolnych	Szkolenia	Autokar do dyspozycji	-	Dodatkowe zajęcia kształtujące kompetencje
Wycieczki	Zwiększenie dostępu do kultury	-	Konkursy	-	Wyjazdy studyjne językowe
-		-	Zawody	-	Zajęcia w ośrodkach edukacji formalnej i pozaformalnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Szerszy punkt widzenia na tę kwestię prezentują nauczyciele, których odpowiedzi w tym zakresie były bardzo zróżnicowane. Ich zdaniem sposobem pokonania tych barier są przede wszystkim realizacja dodatkowych zajęć oraz wyposażenie szkoły, a także

podniesienie kompetencji kadry nauczycielskiej poprzez udział w szkoleniach. Szczegółową listę udzielanych odpowiedzi prezentuje tabela 18.

Tabela 24. Działania niezbędne dla poprawienia skuteczności szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów w opiniach nauczycieli

Działanie	SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzyszynie	Gimnazjum	SUMA wszystkich szkół
Dodatkowe zajęcia	-	12	3	6	4	4	29
Odpowiednie wyposażenie szkoły w sprzęt i pomoce dydaktyczne	-	1	9	6	3	-	19
Lepsza współpraca szkoły z rodzicami	1	-	4	5	3	-	13
Motywowanie uczniów do nauki i rozwoju	-	1	5	-	1	3	10
Realizacja projektów edukacyjnych, praca metodą projektu	-	1	1	1	-	7	10
Szkolenia dla nauczycieli	-	1	-	7	-	-	8
Zajęcia organizowane poza szkołą i wyjazdy edukacyjne	-	1	1	4	-	-	6
Dodatkowe środki finansowe	2	-	-	1	-	2	5
Zapewnienie transportu dzieciom	1	-	1	2	1	-	5
Warsztaty językowe	2	-	1	-	-	2	5
Organizowanie zajęć w formie warsztatów	-	1	3	-	-	1	5
Mniejsze grupy	1	1	-	1	-	1	4
Warsztaty z psychologiem, pedagogiem	1	1	2	-	-	-	4
Większe zaangażowanie uczniów	-	-	-	-	-	4	4
Zajęcia wyrównawcze	-	-	-	4	-	-	4
Sala gimnastyczna	2	1	-	-	-	-	3
Warsztaty z organizowania pracy własnej	2	-	1	-	-	-	3
Dostęp do kultury	-	2	1	-	-	-	3
Indywidualizacja nauczania	-	-	-	-	-	3	3
Ocenianie i systematyczne monitorowanie pracy uczniów	-	2	-	-	-	-	2
Współpraca z organem prowadzącym	-	1	-	1	-	-	2
Doradztwo zawodowe i przedsiębiorczość	-	1	-	-	-	1	2
Zmiana podstawy programowej	-	1	-	-	-	1	2
Zajęcia z kreatywności	-	1	-	-	-	-	1
Więcej współpracy między nauczycielami	-	1	-	-	-	-	1
Dostęp do nowoczesnych informacji	-	-	1	-	-	-	1
Poprawienie dyscypliny	-	-	1	-	-	-	1
Obniżenie poziomu hałasu	-	-	1	-	-	-	1
Zajęcia dla uczniów zdolnych	-	-	-	1	-	-	1
Likwidacja MEN	-	-	-	-	-	1	1
Działania integrujące młodzież	-	-	-	-	-	1	1
Brak odpowiedzi	7	4	5	4	3	6	29

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Jeżeli chodzi o zakres przedmiotów, który zdaniem dyrekcji i nauczycieli powinien być realizowany w zakresie zajęć wyrównawczych to w przeważającej większości wskazania dotyczą podstawowych przedmiotów, stanowiących element sprawdzianu szóstoklasisty i egzaminu gimnazjalnego. Wszystkie grupy respondentów wskazują przede wszystkim na potrzebę realizacji zajęć wyrównawczych w zakresie języka polskiego, matematyki, języków obcych (angielskiego i niemieckiego) oraz w zakresie historii i przyrody. Do tej grupy dochodzą wskazania w zakresie konieczności prowadzenia gimnastyki korekcyjnej.

Podobny zestaw przedmiotów wymieniany jest w zakresie potrzeby realizacji zajęć rozszerzających wiedzę i umiejętności uczniów. Tu również prym wiodą przedmioty obowiązkowe w postaci języka polskiego, matematyki i języków obcych. Realizacja zarówno zajęć wyrównawczych jak i zajęć na poziomie rozszerzonym w tym zakresie pozwoli poprawić wyniki szkół w egzaminach zewnętrznych.

Istotnym elementem podnoszenia kompetencji uczniów w zakresie umiejętności kluczowych są również koła zainteresowań.

3.2. ROZWÓJ DORADZTWA EDUKACYJNO-ZAWODOWEGO

Z punktu widzenia podejścia do rozwoju edukacji w województwie pomorskim, doradztwo zawodowe w zakresie wyboru dalszej ścieżki edukacji oraz w odniesieniu do przygotowania ucznia do potrzeb lokalnego rynku pracy jest bardzo istotnym elementem polityki edukacyjnej. W szkołach gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych doradztwo zawodowe jest realizowane w ramach programu nauczania, natomiast w szkołach podstawowych nie jest ono tak powszechne.

Tabela 25. Potrzeba realizacji doradztwa zawodowego w opinii dyrektorów

SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzeszynie	Gimnazjum
TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	TAK

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Znaczenie doradztwa zawodowego docenia większość dyrektorów szkół podlegających Gminie Trąbki Wielkie. Wyjątek stanowią jedynie dwie szkoły podstawowe - w Czerniewie i Trąbkach Wielkich. Kwestia nie jest z kolei już tak jednoznaczna w

przypadku podejścia nauczycieli do realizacji dodatkowych zajęć, związanych z doradztwem zawodowym.

Tabela 26. Potrzeba realizacji doradztwa zawodowego w opinii nauczycieli

SP w Kłodawie			SP w Czerniewie			SP w Trąbkach Wielkich		
TAK	NIE	Brak	TAK	NIE	Brak	TAK	NIE	Brak
4	8	2	10	1	5	5	9	4
SP w Sobowidzu			SP w Mierzeszynie			Gimnazjum		
TAK	NIE	Brak	TAK	NIE	Brak	TAK	NIE	Brak
11	16	27	0	10	0	14	5	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Wśród nauczycieli szkół podstawowych zdecydowana większość nie dostrzega potrzeby realizacji zajęć w zakresie doradztwa edukacyjnego i zawodowego. Wyjątkiem jest Szkoła Podstawowa w Czerniewie, gdzie zdecydowana większość ankietowanych nauczycieli widzi potrzebę realizacji zajęć dodatkowych w zakresie doradztwa zawodowego. Tym samym zauważyć można, że nauczyciele w tej szkole nieco inaczej patrzą na znaczenie doradztwa zawodowego niż dyrekcja, ale w sposób zbliżony ze spojrzeniem uczniów, którzy w tej szkole również w większości doceniają znaczenie zajęć dodatkowych obejmujących doradztwo edukacyjne i zawodowe. Jest to jedyna ze szkół podstawowych, gdzie uczniowie w większości opowiedzieli się za realizacją tego typu zajęć.

Tabela 27. Potrzeba realizacji doradztwa zawodowego w opinii uczniów

SP w Kłodawie			SP w Czerniewie			SP w Trąbkach Wielkich		
TAK	NIE	Brak	TAK	NIE	Brak	TAK	NIE	Brak
24	28	13	24	17	0	22	34	9
SP w Sobowidzu			SP w Mierzeszynie			Gimnazjum		
TAK	NIE	Brak	TAK	NIE	Brak	TAK	NIE	Brak
35	40	0	20	52	0	72	52	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Dodatkowo tę niekorzystną kwestię pogłębia fakt, że jedynie Gimnazjum zatrudnia doradcę zawodowego, natomiast w pozostałych szkołach brak jest takiego etatu i co więcej dyrektorzy szkół nie widzą potrzeby zatrudnienia doradcy zawodowego. Z kolei zgodnie z wojewódzką tendencją wynikającą ze Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego do 2020 roku doradztwem edukacyjnym i zawodowym powinni zostać objęci uczniowie na wszystkich poziomach edukacji. Działaniem związanym z doradztwem zawodowym zajmuje się Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna, działająca na poziomie każdego z powiatów. Wskazane jest podjęcie przez szkoły podlegające Gminie Trąbki Wielkie ściślejszej współpracy z Poradnią, co pomoże poznać znaczenie i możliwości wynikające z prowadzonego doradztwa edukacyjnego i zawodowego, niedocenianego w szkołach podstawowych Gminy Trąbki Wielkie.

3.3. UCZNIOWIE ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI

Ogółem we wszystkich szkołach podlegających Gminie Trąbki Wielkie uczą się łącznie 22 osoby z niepełnosprawnością stwierdzoną przez Poradnię Psychologiczno Pedagogiczną. Znacznie większy odsetek uczniów reprezentuje grupę o specyficznych potrzebach edukacyjnych, a więc m.in. ze stwierdzoną dysleksją, dysgrafią, itp. Aż 261 spośród wszystkich 1278 uczniów to uczniowie ze specyficznymi potrzebami edukacyjnymi, wymagający szczególnych działań na rzecz ich edukacji. Grupa ta stanowi zatem aż 20% wszystkich uczniów uczących się w szkołach podlegających Gminie. Stanowi to istotne wyzwanie dla samorządu w zakresie podejmowania działań, zmierzających do wyrównania szans edukacyjnych tych uczniów.

Tabela 28. Liczba uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych

Wyszczególnienie	SP w Kłodawie			SP w Czerniewie			SP w Trąbkach Wielkich			SP w Sobowidzu			SP w Mierzeszynie			Gimnazjum		
	K	M	O	K	M	O	K	M	O	K	M	O	K	M	O	K	M	O
Liczba uczniów niepełnosprawnych (orzeczenie PPP)	-	3	3	1	1	2	2	5	7	2	7	9	1	-	1	3	4	7
Liczba uczniów zdolnych	39	30	69	3	7	10	20	15	35	16	11	27	16	7	23	197	175	372
Liczba uczniów o specyficznych potrzebach edukacyjnych	19	30	49	29	33	62	4	8	12	23	40	63	4	1	5	29	41	70

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Niejako drugim biegunem względem uczniów o specyficznych potrzebach edukacyjnych są uczniowie zdolni i uzdolnieni. Dyrektorzy szkół podstawowych wskazali 164 takich uczniów, co również stanowi około 1/5 wszystkich uczniów tych szkół. Dyrektor Gimnazjum wymienił z kolei wszystkich uczniów szkoły jako uczniów zdolnych, co jest miłym komplementem pod ich adresem, ale z pewnością nie odzwierciedla rzeczywistości, chociażby ze względu na fakt, iż w tej samej tabeli wymienił 70 osób z problemami edukacyjnymi wynikającymi ze specyficznych potrzeb.

3.4. KORZYSTANIE Z TECHNOLOGII INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNYCH ORAZ ROZWIJANIE KOMPETENCJI INFORMATYCZNYCH

Zakres wykorzystania technologii teleinformatycznych w funkcjonowaniu szkoły widoczny jest już na poziomie administrowania i zarządzania szkołą. W tym zakresie w szkołach podlegających Gminie Trąbki Wielkie istnieją znaczne luki. Wszystkie ze szkół korzystają zaledwie z jednego narzędzia poprawiającego efektywność zarządzania placówką oświatową. Tym narzędziem jest arkusz organizacyjny firmy VULCAN.

Tabela 29. Wykorzystanie w szkołach programów i narzędzi do efektywnego zarządzania szkołą

Wyszczególnienie	SP w Kłodawie		SP w Czerniewie		SP w Trąbkach Wielkich	
	TAK	VULCAN	TAK	VULCAN	TAK	-
Elektroniczny arkusz organizacyjny	TAK	VULCAN	TAK	VULCAN	TAK	-
Elektroniczny system zarządzania informacją	NIE	-	NIE	-	NIE	-
Elektroniczny dziennik	NIE	-	NIE	-	NIE	-
Program do układania planu lekcji	NIE	-	NIE	-	NIE	-
Wyszczególnienie	SP w Sobowidzu		SP w Mierzeszynie		Gimnazjum	
	TAK	VULCAN	TAK	VULCAN	TAK	VULCAN
Elektroniczny arkusz organizacyjny	TAK	VULCAN	TAK	VULCAN	TAK	VULCAN
Elektroniczny system zarządzania informacją	NIE	-	NIE	-	TAK	VULCAN
Elektroniczny dziennik	NIE	-	NIE	-	TAK	VULCAN
Program do układania planu lekcji	NIE	-	NIE	-	TAK	VULCAN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Dziennikiem elektronicznym dysponuje natomiast jedynie Gimnazjum. O przydatności tego rozwiązania świadczy fakt, iż aż 85% rodziców korzysta z możliwości dostępu do ocen i informacji o postępach ucznia, jakie daje dziennik elektroniczny. Gimnazjum jako jedyna ze szkół dysponuje kompletem programów i narzędzi pozwalających sprawniej zarządzać szkołą. Jest ono wyposażone w elektroniczny arkusz organizacyjny, posiadany przez wszystkie szkoły, ale ponadto Gimnazjum dysponuje elektronicznym systemem zarządzania informacją, dziennikiem elektronicznym oraz programem do układania planu lekcji.

Jednocześnie dostrzec można, iż w większości szkół istnieje wykazywana przez dyrektorów potrzeba wyposażenia zarządzanej przez nich placówki oświatowej w odpowiednie programy i narzędzia usprawniające organizację i zarządzanie szkołą. Jedynie dyrekcja Szkoły Podstawowej w Czerniewie nie widzi potrzeby wyposażania szkoły w dodatkowe narzędzia i programy, poza już posiadany arkusz organizacyjny.

Tabela 30. Potrzeby szkół w zakresie zakupu i wdrożenia programów i narzędzi do efektywnego zarządzania placówką oświatową

Wyszczególnienie	SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzyszynie	Gimnazjum
Elektroniczny arkusz organizacyjny	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK
Elektroniczny system zarządzania informacją	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK
Elektroniczny dziennik	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK
Program do układania planu lekcji	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK
Sekretariat – e-świadectwa	-	-	-	TAK	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Pozostałe szkoły chciałyby wzorem Gimnazjum posiadać komplet programów i narzędzi do zarządzania placówką oświatową. Szkoła w Sobowidzu idzie tu jeszcze dalej, dostrzegając potrzebę wyposażenia szkoły w program do prowadzenia sekretariatu oraz program do przygotowania i drukowania świadectw.

Jednocześnie dyrektorzy szkół dostrzegają szereg barier związanych z możliwościami skutecznego wprowadzenia w życie nowoczesnych rozwiązań, wynikających z posiadania programów i narzędzi do sprawnego zarządzania. Wśród wskazywanych barier, wymienia się między innymi:

- brak dostępu do Internetu przez rodziców uczniów,
- koszty związane z wprowadzeniem takich rozwiązań w szkole,
- brak komputerów w każdej klasie,
- zawodna sieć komputerowa w szkole,
- brak umiejętności rodziców do korzystania z rozwiązań takich jak dziennik elektroniczny.

Większości niezadowolający jest zdaniem dyrektorów również poziom wyposażenia szkoły w sprzęt ICT. W każdej ze szkół posiadany sprzęt teleinformatyczny wykorzystywany jest na zajęciach często, jeżeli dana sala wyposażona jest w taki sprzęt. W kontekście całej szkoły natomiast można mówić o stosunkowo rzadkim wykorzystywaniu sprzętu IT w postaci tablic interaktywnych, rzutników i programów multimedialnych z uwagi na niewystarczające wyposażenie szkół w tego typu sprzęt.

Dyrektorzy zapytani o to, w jakim stopniu ich szkoła wyposażona jest w sprzęt IT, w tym właśnie we wspomniane już tablice multimedialne, rzutniki, programy multimedialne, komputery, odpowiadali w sposób różnorodny, co wyraźnie wskazuje tabela 25.

Tabela 31. Stopień wyposażenie szkół w sprzęt IT

Wyszczególnienie	SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzyszynie	Gimnazjum
Zadawalający	-	X	-	-	X	-
Odpowiedni	X	-	-	-	-	X
Niewystarczający	-	-	X	X	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Deklarowane przez dyrektorów odpowiedzi sprawiły, że szkoły ułożyły się parami w zakresie zgodności udzielonych odpowiedzi. Dwóch dyrektorów stwierdziło, iż wyposażenie szkoły w sprzęt IT jest zadowalające, dwóch uznało że jest wystarczające, a dwóch wybrało wariant świadczący o niewystarczającym wyposażeniu szkoły w sprzęt teleinformatyczny. Oznacza to, że z poziomu wyposażenia w sprzęt IT zadowolonych jest aż 2/3 szkół poddanych badaniu, bo łącznie 4 z 6 szkół określiły poziom wyposażenia szkoły w sprzęt IT jako zadowalający lub odpowiedni. Jedynie dyrektorzy dwóch szkół

uznali, że ich placówki nie są w wystarczającym stopniu wyposażone w sprzęt teleinformatyczny. Te szkoły to SP w Trąbkach Wielkich oraz SP w Sobowidzu.

Tabela 32. Aktualne wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne i sprzęt IT

SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzyszynie	Gimnazjum
Tablice interaktywne	Pracownia komputerowa – 18 stanowisk	15 laptopów	Tablice interaktywne	Wi-fi	Tablice interaktywne
Radiomagnetofony	Laptopy uczniowskie – 23 szt., Laptopy nauczycielskie – 14 szt.	5 tablic multimedialnych	Projektory	Rzutniki – 8	Laptopy
Komputery	Tablice interaktywne – 8 szt., wizualizer – 1 szt.	6 rzutników	Laptopy	Tablice interaktywne – 5	Rzutniki
Kserokopiarki	Projektory – 9 szt.	5 komputerów stacjonarnych	Komputery	Laptopy dla nauczycieli	Wi-fi
-	Aparat cyfrowy – 2 szt., urządzenie wielofunkcyjne- 2 szt., drukarki – 4szt.	10 urządzeń do odtwarzania muzyki	Odtwarzacze CD	Ksero, drukarki	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Mimo takich wskazań dyrektorów dostrzec można jednak, że wyposażeniem w pomoce dydaktyczne i sprzęt IT szkoły te nie ustępują w znaczący sposób pozostałym placówkom.

Niemniej jednak widać wyraźną korelację pomiędzy wskazaniami dyrektorów w zakresie niedostatecznego wyposażenia szkoły w sprzęt IT, a zgłoszonymi przez nich potrzebami w zakresie doposażenia szkoły w celu lepszej realizacji przez nią jej podstawowych funkcji dydaktycznych. W zestawieniu tym dyrektorzy bardzo obszernie i konkretnie określają swoje potrzeby w ramach zakupu odpowiedniego sprzętu i pomocy dydaktycznych. Szczegółowe zestawienie zgłoszonych przez dyrektorów potrzeb w zakresie doposażenia szkół zawiera tabela 43, zamieszczona w rozdziale 3.7.

3.5. WYRÓWNYWANIE SZANS EDUKACYJNYCH UCZNIÓW

Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów polega przede wszystkim na niwelowaniu barier w dostępie uczniów do wysokiej jakości edukacji oraz w podejmowaniu

działań zmierzających do zmniejszenia znaczenia przyczyn, które wpływają bezpośrednio na niepowodzenia szkolne uczniów.

Tabela 33. Bariery uniemożliwiające uczniom udział w zajęciach pozalekcyjnych w opinii dyrektorów

SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzyszynie	Gimnazjum
Ograniczona oferta edukacyjna	Brak zainteresowania ze strony rodziców	Zmianowość szkoły	Brak korelacji między planem a zajęciami dodatkowymi	Brak środków finansowania na realizację większej oferty edukacyjnej	Finanse, wysokie koszty wyjazdów
Większość uczniów jest dojeżdżająca	Brak motywacji	Doposażenie Sali teatralnej	Ograniczona ilość przywozów i odwozów szkolnych	Ograniczona ilość przywozów i odwozów szkolnych	Opór wewnętrzny
Ograniczona ilość przywozów i odwozów szkolnych	Ograniczona ilość przywozów i odwozów szkolnych	Brak sali językowej	-	-	Ograniczona ilość przywozów i odwozów szkolnych
-	-	Ograniczona ilość przywozów i odwozów szkolnych	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Dostrzec można iż główną barierą ograniczającą możliwości udziału uczniów w zajęciach dodatkowych, realizowanych w ramach projektu, podaną przez wszystkich dyrektorów szkół są ograniczenia w zakresie możliwości dowożenia i odwożenia dzieci do i ze szkół. Istotnymi barierami wskazywanymi przez dyrektorów są również ograniczenia wynikające z konieczności pogodzenia zajęć dodatkowych, realizowanych w ramach projektu edukacyjnego z obowiązującym planem lekcji. Ten rodzaj barier wskazywali dyrektorzy w SP w Trąbkach Wielkich i SP w Sobowidzu.

Wśród barier, utrudniających lub uniemożliwiających uczniom wzięcie udziału w zajęciach dodatkowych nauczyciele najczęściej wymieniali problemy z dojazdem, brak środków finansowych, brak motywacji, a także brak czasu.

Tabela 34. Bariery uniemożliwiające uczniom udział w zajęciach pozalekcyjnych w opinii nauczycieli

Bariera	SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	P w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzeszynie	Gimnazjum	SUMA wszystkich szkół
Transport, dojazd	10	14	13	23	5	16	81
Brak motywacji	-	4	7	-	3	16	30
Brak środków finansowych	9	6	1	5	4	3	27
Brak czasu	-	-	-	3	1	2	6
Zbyt późne godziny zajęć	2	-	2	-	-	1	5
Brak wsparcia i kontroli ze strony rodziców	-	2	1	2	-	-	5
Problemy lokalowe i organizacyjne	1	-	1	3	-	-	5
Brak godzin na zajęcia lub nakładające się godziny zajęć	1	-	3	-	-	-	4
Nadmiar obowiązków szkolnych	1	-	1	-	-	2	4
Zbyt mała oferta zajęć	1	-	2	-	-	-	3
Brak zainteresowania	1	1	-	-	1	-	3
Brak świadomości artystycznej i dostępu do instytucji kultury	-	2	-	-	-	-	2
Brak pomocy dydaktycznych i sprzętu	-	-	1	-	1	-	2
Zbyt duże grupy dzieci	1	-	-	-	-	-	1
Bariery społeczne	-	1	-	-	-	-	1
Brak sali sportowej	-	-	1	-	-	-	1
Mało ciekawa forma zajęć	-	-	1	-	-	-	1
Brak dodatkowych obowiązków	-	-	-	1	-	-	1
Brak systematyczności	-	-	-	1	-	-	1
Brak odpowiedzi	3	2	3	1	3	1	14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Stosunkowo często w opiniach nauczycieli pojawiały się odpowiedzi, które jako barierę wskazywały brak czasu uczniów, a także zbyt małą ofertę zajęć dodatkowych, jak również późne godziny ich realizacji, z uwagi na fakt, iż odbywają się one po godzinach lekcyjnych. Istotne z punktu widzenia nauczycieli bariery dotyczyły również braku wsparcia ze strony rodziców oraz problemy lokalowe z wygospodarowaniem sal na tego typu zajęcia.

Tabela 35. Dostrzegane przez uczniów bariery uniemożliwiające im udział w zajęciach pozalekcyjnych

Bariera	SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzyszynie	Gimnazjum	SUMA we wszystkich szkołach
Brak transportu, dojazd, odległość	11	21	3	21	12	19	87
Inne zajęcia	9	3	9	3	2	9	35
Obowiązki szkolne	4	-	1	8	-	7	20
Brak pieniędzy	-	12	1	2	-	-	15
Brak czasu	3	-	3	-	-	-	6
Nadmiar zajęć domowych	-	1	-	2	-	-	3
Późne godziny zajęć	-	-	2	-	-	1	3
Lenistwo lub niechęć	1	-	-	-	-	2	3
Brak odpowiednich zajęć	1	-	-	-	-	1	2
Brak zgody rodziców	-	-	2	-	-	-	2
Problemy zdrowotne	1	-	-	-	-	-	1
Brak takiej potrzeby	-	-	1	-	-	-	1
Wpływ rówieśników	-	-	1	-	-	-	1
Brak wyposażenia w szkole	-	-	-	1	-	-	1
Brak odpowiedzi/NIE	43	17	50	43	58	90	301

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Wśród dostrzeganych przez uczniów barier, uniemożliwiających im uczestnictwo w zajęciach dodatkowych na pierwszy plan wysuwa się, podobnie jak w dwóch pozostałych grupach respondentów, kłopot z dojazdem na takie zajęcia i powrotem z tych zajęć. Drugą co do znaczenia wymienianą barierą jest trudność pogodzenia zajęć dodatkowych z innymi zajęciami oraz z codziennymi obowiązkami szkolnymi. Te dwie grupy odpowiedzi można traktować jako jedną barierę, obejmującą nadmierne obciążenie uczniów zajęciami szkolnymi i obowiązkami związanymi z nauką. Podobnie, jak pozostałe grupy respondentów, uczniowie również jako istotną barierę wskazywali brak środków finansowych oraz brak czasu.

O ile w przypadku nauczycieli jedynie niewielki ich odsetek nie udzielił żadnej odpowiedzi w zakresie pytania dotyczącego barier uczestnictwa uczniów w zajęciach dodatkowych, o tyle w przypadku uczniów znaczna ich liczba nie potrafiła lub nie chciała wymienić żadnych barier. Odpowiedzi na pytanie otwarte o bariery nie udzieliło aż 301 z 441 badanych uczniów, co stanowi aż 68%. Natomiast w przypadku nauczycieli odpowiedzi na pytanie o bariery uniemożliwiające lub utrudniające uczniom udział w

zajęciach dodatkowych nie udzieliło zaledwie 14 z nich, co stanowi 13% wszystkich ankietowanych nauczycieli.

Kolejnym elementem wpływającym na możliwości wyrównania szans edukacyjnych uczniów jest identyfikacja przyczyn niepowodzeń szkolnych i podjęcie działań mających na celu niwelowanie tych przyczyn.

Tabela 36. Przyczyny niepowodzeń szkolnych w opinii dyrektorów

SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzyszynie	Gimnazjum
Duża liczba uczniów z różnego typu deficytami rozwojowymi	Brak utrwalenia materiału	Motywacja wynoszona z domu (brak wsparcia rodziców)	Brak wsparcia ze strony rodziców	Brak właściwej współpracy z częścią rodziców zakresie sprawnego nadzoru nad osiągnięciami ucznia	Niedostosowanie metod pracy do potrzeb uczniów
Ograniczona liczba zajęć dodatkowych dla uczniów	Brak motywacji, złe warunki do nauki	Specyficzne trudności w nauce	Brak zajęć indywidualnych dla uczniów mających braki w kompetencjach kluczowych	Brak pomocy ze strony rodziców przy opanowywaniu kompetencji uczniów np. nadzór nad doskonaleniem techniki czytania	Mało atrakcyjna oferta zajęć pozalekcyjnych
Brak umiejętności pracy własnej (uczenia się)	Brak wsparcia ze strony rodziców	Niskie możliwości uczniów	-	Bariera komunikacyjne uniemożliwiająca uczniom branie udziału w dodatkowych zajęciach	Procesy dydaktyczne niedostosowane do współczesnych wymogów
Niewystarczająca motywacja do nauki	Niski poziom wykształcenia i kultury rodziców	Niewystarczająca motywacja do nauki	-	-	-
-	Trudna współpraca z rodzicami	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Analizując wskazywane przez dyrektorów przyczyny niepowodzeń szkolnych ucznia, zauważyć można, iż przeważająca większość z nich leży po stronie samego ucznia lub jego rodziców. Wśród czynników, mających swoje źródło w samym uczniu lub jego postępowaniu wymieniane są między innymi takie elementy jak: deficyty rozwojowe, brak motywacji do nauki, brak umiejętności uczenia się. Na drugim miejscu co do liczebności wskazywanych przez dyrektorów przyczyn niepowodzeń szkolnych ucznia znajdują się przyczyny leżące po stronie rodziców: brak wsparcia ze strony rodziców, niski poziom wykształcenia i kultury rodziców, trudna współpraca na linii rodzic-nauczyciel i rodzic-dziecko, brak nadzoru i pomocy rodziców w realizacji ścieżki edukacyjnej ucznia. Trzecią

grupą przyczyn niepowodzeń szkolnych uczniów gminnych szkół wskazywaną przez dyrektorów są przyczyny mające swoje źródło w samej szkole. Do tego rodzaju czynników zaliczane są przez nich: ograniczona liczba zajęć dodatkowych dla uczniów, brak zajęć indywidualnych dla uczniów mających braki w zakresie kompetencji kluczowych, niedostosowanie metod pracy do potrzeb uczniów, zbyt mało atrakcyjna oferta zajęć pozalekcyjnych oraz procesy dydaktyczne nie dostosowane do współczesnych wymogów. W przypadku dyrektora Gimnazjum wymienione zostały jedynie przyczyny leżące po stronie szkoły i systemu edukacji, a więc na wyższym poziomie kształcenia dostrzega się niedoskonałość i niewydolność samego systemu, co wpływa negatywnie również na możliwości w zakresie kształtowania kompetencji uczniów. Odpowiedzi udzielone przez dyrektorów w znacznej części pokrywają się z przyczynami niepowodzeń szkolnych, wskazywanymi przez nauczycieli.

W pierwszej piątce przyczyn niepowodzeń szkolnych, wymienianych przez nauczycieli są aż trzy kwestie bezpośrednio związane z rodziną i rolą rodziców w wychowaniu młodego człowieka. Głównym przewinieniem rodziców w tym zakresie jest brak zaangażowania i brak wsparcia zarówno samego ucznia, jak i jego procesu edukacji. Innym bardzo często wymienianym problemem stojącym po stronie rodziców jest brak nadzoru i kontroli nad dziećmi. Wysoko na liście wskazań problemów, wynikających z życia rodzinnego pojawiły się również warunki i zaniedbania środowiskowe, problemy rodzinne, niski standard życia, słabe wykształcenie rodziców oraz kwestie finansowe. Pozostałe najczęściej wskazywane przez nauczycieli przyczyny niepowodzeń szkolnych leżą z kolei w samym uczniu. Najczęściej wymienianym przez nauczycieli wskazaniem jest brak motywacji ucznia (57 razy) oraz obniżone możliwości intelektualne i niskie możliwości poznawcze, które przez niektórych nauczycieli były nazywane wprost „niską inteligencją”. Taka przyczyna problemów i niepowodzeń szkolnych była wskazywana aż 18 razy.

Tabela 37. Przyczyny niepowodzeń szkolnych, wskazywane przez nauczycieli

Przyczyna	SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzeszynie	Gimnazjum	SUMA we wszystkich szkołach
Słabe zaangażowanie i brak wsparcia ze strony rodziców	3	14	2	15	-	13	47
Brak motywacji	2	10	2	13	4	11	42
Obniżone możliwości intelektualne i niskie możliwości poznawcze	-	2	4	6	2	5	19
Warunki i zaniedbania środowiskowe	2	3	-	6	3	-	14
Brak nadzoru i kontroli ze strony rodziców	1	1	3	7	-	-	12
Dysfunkcje i zaburzenia zachowania	3	2	5	-	1	1	12
Brak systematyczności i pracy w domu	1	1	2	4	3	-	11
Problemy rodzinne	2	-	2	2	-	-	6
Niski standard życia	-	4	1	-	-	-	5
Słabe wykształcenie rodziców	-	4	1	-	-	-	5
Lekceważenie obowiązków szkolnych	1	-	3	1	-	-	5
Finanse	-	-	-	3	-	2	5
Niewystarczająca liczba dojazdów	1	1	-	1	-	1	4
Brak odpowiednich zajęć dodatkowych i kółek	-	-	-	3	-	1	4
Nadmiar biurokracji, brak swobody nauczania przez nauczycieli i brak decyzyjności	-	-	-	-	-	4	4
Trudności w koncentracji	-	-	3	-	-	-	3
Lenistwo	1	-	1	-	-	-	2
Mała ilość godzin na utrwalenie materiału	1	1	-	-	-	-	2
Brak umiejętności czytania ze zrozumieniem	-	-	1	1	-	-	2
Brak podręczników i pomocy dydaktycznych	-	-	-	2	-	-	2
Stan zdrowia	-	-	-	2	-	-	2
Wpływ rówieśników	-	-	-	-	-	2	2
Mały udział w życiu kulturalnym	-	1	-	-	-	-	1
Niechęć do podejmowania nowych działań	-	-	1	-	-	-	1
Przeładowane klasy	-	-	-	-	-	1	1
Trudności z dyscypliną na lekcji	-	-	1	-	-	-	1
Niska samoocena	-	-	-	1	-	-	1
Przeładowana podstawa programowa	-	-	-	-	-	1	1
Wagary	-	-	-	-	-	1	1
Brak odpowiedzi	6	6	1	2	1	3	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Podsumowującym elementem działań szkoły w zakresie rozwoju wyrównywania szans edukacyjnych uczniów i zapewnienia im wysokiej jakości usług edukacyjnych jest ocena realizacji przez szkołę określonych działań w zakresie związanym z kreowaniem

zestawu kompetencji kluczowych oraz zapewnieniem wysokiej jakości edukacji w Gminie Trąbki Wielkie.

O opinię w tym zakresie poproszono wszystkie grupy respondentów. Bardzo wysoko swoje szkoły w tym zakresie ocenili nauczyciele, natomiast w przypadku dyrektorów ocena szkoły pod kątem jej podstawowych funkcji była już nieco mniej optymistyczna. Dostrzec można, iż nauczyciele znacznie lepiej oceniają realizację przez szkołę jej podstawowych funkcji, niż dyrektorzy tych placówek. Najwyżej swoją szkołę w tym zakresie oceniają dyrektorzy SP w Trąbkach Wielkich oraz SP w Czerniewie. Najniższą średnią ocen uzyskało natomiast w tym zakresie Gimnazjum. Z kolei w ocenie nauczycieli najniższą średnią uzyskała Szkoła Podstawowa w Trąbkach Wielkich.

Tabela 38. Stopień realizacji kluczowych działań szkoły w opinii dyrektorów

Wyszczególnienie	SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzeszynie	Gimnazjum	Średnia ocena
Stwarza uczniom możliwość poznania własnych umiejętności, zainteresowań, uzdolnień i predyspozycji związanych z wyborem zawodu lub dalszej ścieżki edukacyjnej	4	5	4	4	5	3	4,17
Pomaga uczniom w planowaniu ścieżki edukacyjnej i zawodowej	3	4	-	4	5	2	3,60
Uwzględnia potrzeby uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych (uczniów niepełnosprawnych)	5	5	5	4	5	6	5,00
Uwzględnia potrzeby uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych (uczniów zdolnych)	5	5	6	4	4	3	4,50
Podejmuje działania służące lepszemu dostosowaniu oferty edukacyjnej do indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów	4	5	5	5	4	4	4,50
Współpracuje z innymi placówkami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży (poradnia psychologiczno-pedagogiczna i instytucje kultury)	6	6	6	5	6	4	5,50
Współpracuje z otoczeniem w zakresie rozwoju kwalifikacji, umiejętności i zainteresowań uczniów (organizacje pozarządowe, pracodawcy, firmy doradcze i szkoleniowe, itp.)	5	5	5	5	4	4	4,67
Średnia ocena	4,57	5,00	5,17	4,43	4,71	3,71	4,56

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Najbardziej surowo swoją szkołę ocenił dyrektor Gimnazjum, bo jako jedyny w zakresie stosowanych ocen posłużył się również ocenami z dolnej części skali, a więc oceną 2 i 3. Wśród pozostałych dyrektorów najniższą wykorzystaną oceną było 3, przy czym wskazano je tylko raz w zakresie oceny pomocy uczniom w planowaniu ścieżki edukacyjnej i zawodowej w Szkole Podstawowej w Kłodawie.

Tabela 39. Stopień realizacji kluczowych działań szkoły w opinii nauczycieli

Wyszczególnienie	SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzeszynie	Gimnazjum	Średnia ocena
Stwarza uczniom możliwość poznania własnych umiejętności, zainteresowań, uzdolnień i predyspozycji związanych z wyborem zawodu lub dalszej ścieżki edukacyjnej	5,11	4,73	4,15	4,55	5,07	4,17	4,63
Pomaga uczniom w planowaniu ścieżki edukacyjnej i zawodowej	4,90	4,73	3,88	4,45	5,00	4,17	4,52
Uwzględnia potrzeby uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych (uczniów niepełnosprawnych)	5,21	5,17	4,41	5,15	5,29	4,95	5,03
Uwzględnia potrzeby uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych (uczniów zdolnych)	5,00	5,21	4,75	4,72	4,86	4,87	4,90
Podjękuje działania służące lepszemu dostosowaniu oferty edukacyjnej do indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów	5,12	4,89	5,03	4,71	5,15	4,66	4,92
Współpracuje z innymi placówkami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży (poradnia psychologiczno-pedagogiczna i instytucje kultury)	5,21	5,49	5,35	4,78	5,36	4,98	5,19
Współpracuje z otoczeniem w zakresie rozwoju kwalifikacji, umiejętności i zainteresowań uczniów (organizacje pozarządowe, pracodawcy, firmy doradcze i szkoleniowe, itp.)	5,06	4,68	4,03	4,08	5,22	4,23	4,55
Średnia ocena	5,09	4,98	4,51	4,63	5,13	4,57	4,82

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Jeżeli chodzi z kolei o poszczególne funkcje realizowane przez szkołę, to najniżej przez dyrektorów szkół i samych nauczycieli została oceniona pomoc uczniom w planowaniu ścieżki edukacyjnej i zawodowej. Wynika to między innymi z braku doradztwa edukacyjnego i zawodowego, co zostało stwierdzone również w innej części opracowania. Tym samym uczeń nie mający jasnej wizji własnego rozwoju w zakresie dalszej edukacji i późniejszej pracy zawodowej nie otrzymuje wystarczającego wsparcia ze strony szkoły w tym zakresie.

Najwyżej z kolei zarówno dyrektorzy, jak i nauczyciele ocenili współpracę szkoły z innymi placówkami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży, a więc między innymi z takimi podmiotami jak Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna, czy instytucje kultury. Kolejną zgodnie ocenianą wysoko przez obie grupy respondentów funkcją realizowaną przez szkoły było uwzględnianie potrzeb uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, przede wszystkim w odniesieniu do uczniów niepełnosprawnych. Do każdej ze szkół uczęszcza kilkoro uczniów z niepełnosprawnościami, więc zgodnie z deklaracjami dyrektorów i nauczycieli szkoła w bardzo wysokim stopniu spełnia ich potrzeby w zakresie zapewnienia możliwości dostępu do edukacji. Różnice w ocenach kluczowych działań szkoły na rzecz ucznia występują pomiędzy dyrektorami i nauczycielami przede wszystkim

w zakresie spojrzenia na współpracę z otoczeniem w zakresie rozwoju kwalifikacji, umiejętności i zainteresowań uczniów. Współpraca ta dotyczy kreowania kwalifikacji, umiejętności i zainteresowań uczniów przy współudziale podmiotów działających na lokalnym rynku, a przede wszystkim organizacji pozarządowych, pracodawców, firm doradczych i szkoleniowych, itp. W przypadku dyrektorów realizacja tej kluczowej funkcji szkoły uzyskała trzecią z najwyższych ocen (4,67), natomiast w przypadku nauczycieli wartość średniej oceny była zbliżona (4,55), jednakże była to drugie w kolejności najgorzej oceniane przez nauczycieli działanie szkoły na rzecz ucznia.

Według obu grup respondentów szkoła na wysokim poziomie uwzględnia potrzeby uczniów zdolnych (4,5 w przypadku dyrekcji oraz 4,90 w przypadku nauczycieli), jak również w należyty sposób podejmuje działania służące lepszemu dostosowaniu oferty edukacyjnej do indywidualnych potrzeb uczniów i ich możliwości w zakresie edukacji. Dyrektorzy ocenili to kluczowe działanie szkoły na poziomie 4,5, a nauczyciele przydzielili tej cesze średnią ocenę na poziomie 4,92. Oceniane są one zatem dobrze, a nawet bardzo dobrze.

3.6. DOSKONALENIE KOMPETENCJI ZAWODOWYCH NAUCZYCIELI

Pytanie dotyczące potrzeb w zakresie doskonalenia kompetencji i umiejętności nauczycieli pojawiło się w ankietach nauczycieli i dyrektorów, przy czym w przypadku dyrektorów mieli oni wskazać, jakie ich zdaniem należy podjąć działania podnoszące kwalifikacje i umiejętności nauczycieli zatrudnionych w zarządzanej przez dyrektora szkole, natomiast w przypadku nauczycieli pytanie dotyczyło ich własnych potrzeb w zakresie dokończenia się i zdobycia nowych umiejętności dla lepszego realizowania swojej funkcji dydaktycznej.

Wśród dyrektorów najczęściej pojawiała się potrzeba doszkolenia nauczycieli w zakresie wykorzystania technologii IT na zajęciach. Zadaniem takich szkoleń jest podniesienie umiejętności nauczycieli w zakresie stosowania nowoczesnych technologii informatycznych w trakcie prowadzenia lekcji, tak by stały się one ciekawsze dla samego ucznia, a jednocześnie wykorzystywały dostępną multimedialność.

Dotyczy to między innymi umiejętności wykorzystania tablic multimedialnych, tabletów, prezentacji multimedialnych, itp. Wskazanie takie pojawia się w przypadku 4 z 6 szkół. Dla dyrektorów istotne jest również podnoszenie kwalifikacji nauczycieli w zakresie form i metod aktywizujących uczniów i lepiej motywujących ich do nauki.

Tabela 40. Potrzeby w zakresie rozwoju kwalifikacji nauczycieli w opinii dyrektorów

SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzeszynie	Gimnazjum
Praca z dzieckiem o specjalnych potrzebach edukacyjnych	Wykorzystanie IT na lekcjach	Ocenianie kształtujące	Szkolenia promujące techniki i programy IT	Wykorzystanie IT na lekcjach	Szkolenia, warsztaty z metod i form aktywizujących uczniów
Ocenianie kształtujące	Nauka programowania (kl. I-VI)	Praca z trudnym uczniem	Szkolenia, warsztaty z metod i form aktywizujących uczniów	-	Zarządzanie czasem
Prace dydaktyczne z wykorzystaniem sprzętu IT	Kurs j. angielskiego	Praca z trudnym rodzicem	-	-	Rozwój kreatywności, techniki uczenia się
Terapie pedagogiczne – Socjoterapie	Nowoczesne, aktywne metody nauczania	-	-	-	Współpraca nauczyciel-rodzic
Rozwiązywanie problemów wychowawczych	-	-	-	-	Nauczyciel XXI wieku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Przedstawione w kolejnej tabeli wskazania nauczycieli w odpowiedzi na to samo pytanie, wiążą się w sposób istotny z wizją przedstawioną przez dyrekcję szkół. Najbardziej podkreślane przez dyrektorów szkolenia i kursy w zakresie wykorzystania technologii informatycznych w nauczaniu zostały wybrane przez nauczycieli aż sześciokrotnie, co stawia je na 3 miejscu w zakresie poczynionych przez kadrę pedagogiczną wskazań. Aktywne i nowoczesne formy pracy dydaktycznej, wskazywane przez dyrekcję pojawiły się również czterokrotnie wśród odpowiedzi udzielonych przez nauczycieli. W odpowiedziach nauczycieli bardzo wysoko plasuje się ocenianie kształtujące, wskazane przez 4 nauczycieli. Równie ważne miejsce zajmuje ono w świadomości dyrektorów, którzy potrzebę doszkalania nauczycieli w tym zakresie wskazywali aż w przypadku dwóch szkół.

W poniższej tabeli wskazania nauczycieli zostały uporządkowane w sposób malejący, co oznacza, że na początku pojawiają się najczęściej wskazywane przez kadrę pedagogiczną kwestie, wymagające pozyskania nowych umiejętności i kwalifikacji w tym zakresie. Najistotniejszym z tego punktu widzenia problemem jest konieczność radzenia sobie z uczniem trudnym i z agresją wśród uczniów. Agresja pojawia się również w odpowiedziach dotyczących Internetu, gdzie nauczyciele wskazywali na konieczność podniesienia swoich kwalifikacji w zakresie uświadamiania dzieci o znaczeniu i niebezpieczeństwach płynących z agresji słownej i agresywnych treści publikowanych w Internecie. Zjawisko to jest określane mianem cyberprzemocy. Istotną kwestią poruszaną

przez nauczycieli we wskazaniach dotyczących rozwoju własnych kwalifikacji jest świadomość istoty odpowiedniego podejścia do pracy z uczniem odpowiadającej jego specyficznym potrzebom. Potrzeby te wynikają między innymi z niepełnosprawności i innych specyficznych potrzeb uczniów (6 wskazań), ale również z faktu, iż wielu uczniów w szkole to uczniowie uzdolnieni (8 wskazań).

Tabela 41. Potrzeby nauczycieli w zakresie podnoszenia własnych kwalifikacji

Potrzeba	SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzyszynie	Gimnazjum	SUMA we wszystkich szkołach
warsztaty dot. agresji w szkole oraz radzenia sobie z trudnym uczniem	1	1	3	5	-	-	10
praca z uczniem zdolnym	1	4	-	3	-	-	8
praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych (m.in. ADHD) i niepełnosprawnym, oligofrenopedagogika	1	-	2	2	-	1	6
szkolenie IT i kursy komputerowe	-	1	-	4	-	1	6
warsztaty plastyczne i arteterapia	1	2	1	-	-	1	5
kursy językowe	-	1	-	3	-	-	4
ocenianie kształtujące	-	1	-	-	-	3	4
szkolenie z zakresu cyberprzemocy	-	-	1	3	-	-	4
szkolenia i warsztaty doształcające	-	-	-	3	1	-	4
aktywne, nowoczesne metody nauczania	1	1	1	1	-	-	4
kursy instruktorskie z różnych dyscyplin sportowych	-	1	-	1	-	1	3
mediacje	-	-	-	2	1	-	3
nauka programowania i tworzenie programów multimedialnych	-	2	-	-	-	-	2
studia podyplomowe	-	1	-	1	-	-	2
warsztaty twórczego myślenia	-	1	-	1	-	-	2
kurs pierwszej pomocy	-	-	-	2	-	-	2
warsztaty sprzyjające komunikacji interpersonalnej	1	-	-	-	-	-	1
kursy z folkloru	-	1	-	-	-	-	1
współpraca z rodzicami	-	1	-	-	-	-	1
diagnoza potrzeb dziecka	-	1	-	-	-	-	1
szkolenie kandydatów na egzaminatorów	-	1	-	-	-	2	3
motywowanie uczniów	-	-	1	-	-	-	1
prawo oświatowe	-	-	-	1	-	-	1
nowe programy profilaktyczne	-	-	-	1	-	-	1
kurs fotografii	-	-	-	-	-	1	1
doradztwo zawodowe	-	-	-	-	-	1	1
brak odpowiedzi	10	4	9	8	8	11	50

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

W ankietach wypełnianych przez nauczycieli zadziwiająco duży odsetek stanowią formularze, w których respondenci wcale nie wskazali potrzeby podnoszenia własnych kwalifikacji, pozostawiając to pytanie niewypełnione. Najgorzej wygląda tu sytuacja w przypadku nauczycieli ze Szkoły Podstawowej w Kłodawie, z których aż 10 pozostawiło pustą rubrykę dotyczącą ich potrzeb w zakresie podnoszenia własnych kwalifikacji. Negatywne znaczenie tego wskazania jest tym bardziej istotne, że w szkole tej ankiety wypełniło łącznie 14 nauczycieli. Oznacza to, że według przeprowadzonych badań aż 71% nauczycieli badanych w SP w Kłodawie nie udzieliło żadnej odpowiedzi na pytanie o brzmieniu „*Proszę określić swoje potrzeby w zakresie rozwoju własnych kwalifikacji i umiejętności, które Pana/Pani zdaniem wpłynęłyby na poprawę jakości kształcenia (np. rodzaje szkoleń i warsztatów dla nauczycieli)*”. Trudno jednoznacznie stwierdzić jaki jest tego powód, ponieważ mało prawdopodobne jest to, że nauczyciele w tak znakomitej większości nie widzą potrzeby rozwoju swoich kwalifikacji. Konieczność taką dostrzega natomiast Pani Dyrektor, podkreślając jednocześnie, że dba o ciągłe podnoszenie kwalifikacji przez podlegających jej nauczycieli.

Duży liczebnie udział nauczycieli, którzy nie udzielili odpowiedzi w zakresie potrzeb rozwoju własnych kwalifikacji i umiejętności występuje również w przypadku Gimnazjum w Trąbkach Wielkich. W tym przypadku aż 58% nauczycieli nie dostrzega potrzeby rozwoju własnych umiejętności i kwalifikacji. W obu tych przypadkach należy to uznać za zjawisko niepokojące, wymagające podjęcia działań naprawczych.

Łącznie bowiem aż w 50 przypadkach brak jest odpowiedzi, co oznacza, że blisko 47% ankietowanych nauczycieli pracujących w szkołach podlegających Gminie Trąbki Wielkie nie czuje potrzeby zwiększenia własnych umiejętności i kwalifikacji, co jest sygnałem niepokojącym zwłaszcza z punktu widzenia kształtowania umiejętności i kompetencji kluczowych u uczniów, gdzie jedną z tych umiejętności jest dążenie do samodoskonalenia i uczenia się przez całe życie.

W odniesieniu do doskonalenia kompetencji nauczycieli istotnym elementem jest również obecność w szkole osób odpowiedzialnych za wspomaganie nauczycieli w procesie kształcenia młodych ludzi. Do tej grupy należą pedagodzy, psychologowie, psychoterapeuci oraz doradcy zawodowi.

Tabela 42. Stan faktyczny i potrzeby w zakresie zatrudnienia pedagogów, psychologów, psychoterapeutów i doradców zawodowych

Wyszczególnienie	SP w Kłodawie		SP w Czerniewie		SP w Trąbkach Wielkich	
	Zatrudnienie	Potrzeba	Zatrudnienie	Potrzeba	Zatrudnienie	Potrzeba
Pedagog	1 etat	-	1 etat	-	1 etat	-
Psycholog	½ etatu	-	¼ etatu	-	14/23 etatu	-
Psychoterapeuta	NIE	TAK	NIE	TAK	NIE	NIE
Doradca zawodowy	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE
Wyszczególnienie	SP w Sobowidzu		SP w Mierzeszynie		Gimnazjum	
	Zatrudnienie	Potrzeba	Zatrudnienie	Potrzeba	Zatrudnienie	Potrzeba
Pedagog	1 etat	-	1 etat	-	2 etaty	-
Psycholog	½ etatu	TAK	TAK	-	½ etatu	-
Psychoterapeuta	NIE	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK
Doradca zawodowy	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	TAK

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

We wszystkich szkołach zatrudniony jest pedagog, przy czym w Gimnazjum w Trąbkach Wielkich są to aż 2 etaty. W żadnej ze szkół dyrektorzy nie wskazywali na potrzebę zwiększenia zatrudnienia pedagogów. W każdej z analizowanych szkół zatrudniony jest również psycholog, przy czym we wszystkich z nich zatrudniony jest na część etatu. Jak wynika z powyższej tabeli w żadnej ze szkół nie ma stworzonego etatu psychoterapeuty, ale aż 2/3 szkół (4 z 6 placówek) wykazuje potrzebę stworzenia takiego etatu. Jedynie szkoły podstawowe w Trąbkach Wielkich i w Mierzeszynie takiej potrzeby nie wskazują. W żadnej ze szkół nie ma również etatu doradcy zawodowego, a jedynie w przypadku Gimnazjum deklarowana jest taka potrzeba. W pozostałych szkołach doradztwo zawodowe nie jest doceniane, co wynika również z odpowiedzi udzielanych w zakresie konieczności organizacji zajęć dodatkowych z doradztwa zawodowego. W szkołach podstawowych doradztwo zawodowe nie jest powszechnie stosowane w skali województwa pomorskiego, natomiast w przypadku gimnazjów stanowi ono już istotny element realizowanego procesu nauczania. Niemniej jednak dokumenty strategiczne

obowiązujące w skali całego województwa wskazują na fakt, iż władze regionu kładą duży nacisk na organizację doradztwa edukacyjnego i zawodowego dla dzieci i młodzieży na każdym szczeblu edukacji. Nierzadko pierwsze działania z tym związane realizowane są już w przedszkolach poprzez spotkania z reprezentantami różnych zawodów.

3.7. POTRZEBY SZKOŁY DOTYCZĄCE WYPOSAŻENIA W POMOCE DYDAKTYCZNE I NARZĘDZIA TIK

Ważnym elementem dla funkcjonowania szkół i właściwego pełnienia przez nie funkcji dydaktycznych jest wyposażenie szkoły w odpowiednie pomoce dydaktyczne i sprzęt ICT. Zarówno dyrektorzy szkół, jak i nauczyciele zostali poproszeni o wskazanie potrzeb w zakresie doposażenia reprezentowanych przez nich placówek w pomoce dydaktyczne i sprzęt teleinformatyczny.

Tabela 43. Zapotrzebowanie na doposażenie sal i zakup sprzętu, zgłoszone przez dyrektorów

SP w Kłodawie	SP w Czerniewie	SP w Trąbkach Wielkich	SP w Sobowidzu	SP w Mierzeszynie	Gimnazjum
Laptopy dla uczniów (tablety) w salach lekcyjnych	Wymiana pracowni komputerowej z 2004 r.	15 komputerów w salach lekcyjnych	Nowe komputery w pracowni IT (24 dla uczniów, 1 dla nauczyciela i serwer)	Wyposażenie pracowni informatycznej w nowy sprzęt komputerowy – aktualny jest z 2005 i 2008 roku	Doposażenie w tablice interaktywne
Pomoce dydaktyczne, sprzęt sportowy	Modernizacja oprogramowania w pracowni komputerowej	10 tablic multimedialnych z rzutnikami	Lepsze i szybsze łącze internetowe i Wi-Fi	3 tablice interaktywne	Rzutniki 4 szt.
Pomoce logopedyczne	Instrumenty muzyczne	Sala do nauki języków obcych	Laptopy/tablety dla uczniów w salach lekcyjnych	-	Tablety
Sprzęt nagłaśniający	Programy multimedialne	-	Odtwarzacze CD 10 szt.	-	Laboratorium chemiczne i fizyczne
-	Sprzęt sportowy	-	Sala do nauki języków obcych	-	Pracownia techniczna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Dyrektorzy najczęściej wskazywali potrzebę zakupu komputerów, laptopów i tabletów oraz zakup oprogramowania do tego typu sprzętu. Ważnym elementem doposażenia wskazywanym przez dyrekcję, a jednocześnie kosztowną inwestycją jest zakup tablic interaktywnych. Dyrektor Szkoły Podstawowej w Trąbkach Wielkich zgłosił potrzebę

doposażenia szkoły w aż 10 takich tablic wraz z rzutnikami, a Gimnazjum w Trąbkach Wielkich również wykazuje potrzebę zakupu tablic interaktywnych, choć bez konkretnego wskazania ich liczby.

Bardzo ważnym elementem inwestycji w infrastrukturę szkoły, jaka może być zrealizowana w ramach projektu unijnego sfinansowanego z RPO 3.2.1. Jakość edukacji ogólnej jest wyposażenie sal i laboratoriów. Taką potrzebę wskazuje aż 5 z 6 szkół. W większości dotyczy to stworzenia lub modernizacji pracowni informatycznej, ale wskazania deklarowane przez dyrektorów dotyczą również sali językowej, laboratorium chemiczno-fizycznego oraz pracowni technicznej. Dyrektor gimnazjum zgłosił potrzebę stworzenia i wyposażenia aż dwóch sal.

Dyrektor SP w Kłodawie zgłosił potrzebę zakupu pomocy dydaktycznych na potrzeby terapii logopedycznej. Zgodnie z wytycznymi dotyczącymi projektu zakupy w tym zakresie mogą obejmować specjalistyczny sprzęt do rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych oraz wspomaganie rozwoju i prowadzenia terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów wymagających terapii logopedycznej.

Wskazania w zakresie doposażenia szkół, wynikające z ankiet wypełnianych przez nauczycieli przedstawiają znacznie szerszy wachlarz możliwości. Najczęściej wymienianymi przez nauczycieli potrzebami w zakresie doposażenia szkoły były zakup komputerów (21 wskazań), zakup tablic interaktywnych (16 wskazań), Internet (13 wskazań), nagłośnienie i rzutniki (13 wskazań), programy multimedialne (13 wskazań), pomoce dydaktyczne - 12 odpowiedzi. Nauczyciele gimnazjum w dwóch przypadkach potwierdzili wskazanie dyrektora o potrzebie stworzenia i wyposażenia sali fizyczno-chemicznej.

ROZDZIAŁ IV. HIERARCHIA, FORMA I CHARAKTER WSPARCIA WYNIKAJĄCY ZE ZDIAGNOZOWANYCH POTRZEB EDUKACYJNYCH I ROZWOJOWYCH SZKÓŁ

Niniejszy rozdział przedstawia syntetyczne ujęcie zrealizowanych badań i analiz w zakresie wsparcia, jakie wskazane jest do realizacji w ramach projektu edukacyjnego, na potrzeby którego powstała niniejsza Diagnoza. Rozdział ten prezentuje hierarchię potrzeb wszystkich szkół podlegających Gminie Trąbki Wielkie. Proponowany zakres wsparcia w ramach projektu, wynika w sposób bezpośredni z przeprowadzonych analiz oraz diagnozy potrzeb edukacyjnych i rozwojowych każdej ze szkół. Zakres proponowanego wsparcia został określony w odniesieniu do pięciu zasadniczych elementów - kształtowania kompetencji kluczowych uczniów (w tym również kształtowania kompetencji informatycznych, a także kreatywności i innowacyjności), rozwoju doradztwa edukacyjnego i zawodowego, działania na rzecz osób niepełnosprawnych i osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, łącznie z wyrównywaniem szans edukacyjnych uczniów, podniesienia kwalifikacji nauczycieli oraz wyposażenia szkoły w pomoce dydaktyczne i sprzęt teleinformatyczny. Rozdział został podzielony na podrozdziały odpowiadające tym grupom tematycznym.

Z analizy przeprowadzonej w ramach niniejszej Diagnozy potrzeb edukacyjnych i rozwojowych szkół wynikają następujące potrzeby, które ewentualnie będzie można sfinansować w ramach dotacji uzyskanej na realizację projektu edukacyjnego.

Dyrektorzy odpowiadając na pytania wynikające ze szczegółowych ankiet skierowanych do wszystkich grup respondentów wskazywali na potrzebę realizacji szeregu form wsparcia związanych z poszczególnymi grupami działań, możliwych do sfinansowania w ramach projektu. W celu uściślenia i uzupełnienia informacji w tym zakresie zostali oni poproszeni również o wypełnienie dodatkowego formularza. Dzięki dodatkowej informacji uzyskanej w ten sposób możliwe było sprawdzenie zgodności udzielonych przez nich odpowiedzi z ich wizją konkretnych działań wynikającą z odpowiedzi na pytania postawione wprost w odniesieniu do konieczności podjęcia określonych form wsparcia. Dyrektorzy w ramach odrębnego formularza zostali poproszeni o odpowiedź, jak oceniają realizację określonych działań w ich szkole oraz o to, czy widzą potrzebę rozwijania tych działań. Pytania dotyczyły konkretnych form aktywności, związanych z możliwymi do realizacji w ramach projektu działaniami, takimi jak: rozwój kompetencji kluczowych u uczniów, pobudzanie kreatywności i innowacyjności poprzez nauczanie oparte na metodzie eksperymentu, rozwój doradztwa zawodowego,

indywidualizacja pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych, korzystanie z TIK i rozwijanie kompetencji informatycznych, wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów oraz doskonalenie zawodowe nauczycieli. Poglądy w tym zakresie zarówno dyrekcji, jak i kadry pedagogicznej wynikają wprost z udzielanych przez nich odpowiedzi w ramach kompleksowej ankiety. Natomiast dodatkowe pytanie w formularzu potwierdziło potrzebę określonych działań związanych z realizacją planowanego projektu edukacyjnego. Pozwoliło też ująć te potrzeby w sposób syntetyczny, nie pozostawiający wątpliwości co do pożądanego kierunku wsparcia. Odpowiedzi udzielone w tym zakresie przez poszczególne szkoły podlegające Gminie Trąbki Wielkie zostały ujęte w tabeli 44, z której w sposób bezpośredni wynika potrzeba realizacji określonych działań w ramach projektu.

Dostrzec można, iż w przypadku obecnej sytuacji żadna ze szkół nie wskazała odpowiedzi, że określone działania w ramach szkoły kształtują się bardzo dobrze. Stosunkowo rzadko wykorzystywany był również wariant odpowiedzi „jest wystarczająco dobrze”. Oznacza to, iż we wszystkich szkołach wymienione 7 działań ukierunkowanych na rozwój szkoły, uczniów i kadry pedagogicznej wymaga usprawnienia. Potwierdzają to opinie dyrektorów wyrażone w drugiej części pytania, dotyczącej potrzeby rozwijania lub udoskonalania określonych działań. W tej części wybierali oni głównie odpowiedzi „zdecydowanie tak” lub „raczej tak”, co oznacza, że bezsprzecznie widzą oni potrzebę rozwoju lub usprawnienia poszczególnych działań. Nieco odmiennie od reszty szkół są odpowiedzi odnoszące się do Gimnazjum w Trąbkach Wielkich. W tym przypadku trzy działania zostały ocenione jako wystarczająco dobre (doradztwo zawodowe, korzystanie z TIK oraz wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów), a pozostałe cztery rodzaje działań określono jako nie w pełni wykorzystane poprzez wybór opcji „nie wszystko się udaje”. Niemniej jednak mimo niedostatecznej realizacji działań w tych zakresach dyrektor szkoły nie widzi potrzeby rozwoju lub usprawnienia takich działań w odniesieniu do rozwoju doradztwa zawodowego, korzystania z TIK oraz wyrównywania szans uczniów. Widzi natomiast potrzebę usprawnienia i rozwoju działań związanych z rozwojem kompetencji kluczowych uczniów, rozbudzaniem kreatywności i innowacyjności, indywidualizacją pracy z uczniem oraz doskonaleniem nauczycieli.

Tabela 44. Potrzeba określonych działań w ramach projektu w poszczególnych szkołach

Wyszczególnienie		Jak ocenia Pan/i realizację poniższych działań w swojej szkole?					Czy uważa Pan/i, że warto rozwijać lub doskonalić te działania?				
		Jest bardzo dobrze	Jest wystarczająco dobrze	Nie wszystko się udaje	Rzadko podejmuję takie działania	Zdecydowanie nie TAK	Raczej TAK	Nie mam zdania	Raczej NIE	Zdecydowanie nie NIE	
SZKOŁA PODSTAWOWA W KŁODAWIE											
1.	Rozwój kompetencji kluczowych u uczniów			X		X					
2.	Rozbudzanie kreatywności i innowacyjności poprzez nauczanie oparte na metodzie eksperymentu			X			X				
3.	Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego			X			X				
4.	Indywidualizacja pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych			X		X					
5.	Korzystanie z TIK i rozwijanie kompetencji informatycznych			X			X				
6.	Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów			X		X					
7.	Doskonalenie zawodowe nauczycieli			X			X				
SZKOŁA PODSTAWOWA W CZERNIEWIE											
1.	Rozwój kompetencji kluczowych u uczniów			X		X					
2.	Rozbudzanie kreatywności i innowacyjności poprzez nauczanie oparte na metodzie eksperymentu			X		X					
3.	Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego				X		X				
4.	Indywidualizacja pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych			X		X					
5.	Korzystanie z TIK i rozwijanie kompetencji informatycznych		X			X					
6.	Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów			X		X					
7.	Doskonalenie zawodowe nauczycieli		X			X					
SZKOŁA PODSTAWOWA W TRĄBKACH WIELKICH											
1.	Rozwój kompetencji kluczowych u uczniów			X		X					
2.	Rozbudzanie kreatywności i innowacyjności poprzez nauczanie oparte na metodzie eksperymentu				X	X					
3.	Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego				X				X		
4.	Indywidualizacja pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych			X		X					
5.	Korzystanie z TIK i rozwijanie kompetencji informatycznych			X		X					
6.	Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów			X		X					
7.	Doskonalenie zawodowe nauczycieli		X			X					
SZKOŁA PODSTAWOWA W SOBOWIDZU											
1.	Rozwój kompetencji kluczowych u uczniów			X		X					
2.	Rozbudzanie kreatywności i innowacyjności poprzez nauczanie oparte na metodzie eksperymentu				X	X					
3.	Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego				X		X				
4.	Indywidualizacja pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych			X		X					
5.	Korzystanie z TIK i rozwijanie kompetencji informatycznych			X		X					
6.	Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów			X		X					
7.	Doskonalenie zawodowe nauczycieli		X			X					
SZKOŁA PODSTAWOWA W MIERZESZYNIU											
1.	Rozwój kompetencji kluczowych u uczniów			X		X					
2.	Rozbudzanie kreatywności i innowacyjności poprzez nauczanie oparte na metodzie eksperymentu			X		X					
3.	Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego				X		X				
4.	Indywidualizacja pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych			X		X					
5.	Korzystanie z TIK i rozwijanie kompetencji informatycznych			X		X					
6.	Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów			X		X					
7.	Doskonalenie zawodowe nauczycieli		X			X		X			
GIMNAZJUM W TRĄBKACH WIELKICH											
1.	Rozwój kompetencji kluczowych u uczniów			X			X				
2.	Rozbudzanie kreatywności i innowacyjności poprzez nauczanie oparte na metodzie eksperymentu			X			X				
3.	Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego		X							X	
4.	Indywidualizacja pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych			X			X				
5.	Korzystanie z TIK i rozwijanie kompetencji informatycznych		X							X	
6.	Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów		X							X	
7.	Doskonalenie zawodowe nauczycieli			X			X				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Dyrektorzy w odniesieniu do oceny potrzeb rozwoju określonych działań wykorzystują najczęściej warianty odpowiedzi „Zdecydowanie tak” lub „Raczej tak”. Rzadko wybierany był inny wariant odpowiedzi. Tylko raz we wszystkich odpowiedziach wykorzystano opcję „nie mam zdania”, co oznacza, że dyrektorzy rzetelnie odnieśli się do przedstawionych zagadnień i nie unikali odpowiedzi wprost.

Raz też zostały wybrany wariant „raczej nie”. Miało to miejsce w przypadku Szkoły Podstawowej w Trąbkach Wielkich w odniesieniu do konieczności rozwoju działań związanych z doradztwem edukacyjnym i rozwojowym.

Analizując odpowiedzi udzielone przez dyrekcję poszczególnych szkół dostrzec można, że nawet w przypadku elementów ocenianych przez dyrektorów jako spełniane w stopniu bardzo dobrym, widzą oni potrzebę realizowania tych działań w dalszym ciągu. Dyrektorzy szkół podlegających Gminie Trąbki Wielkie deklarują chęć realizacji większości wskazanych działań w ramach projektu, co będzie miało odzwierciedlenie w zakresie działań podejmowanych w samym projekcie

Odpowiedzi wynikające z wypełnienia przez dyrektorów szkół dodatkowego formularza informacyjnego potwierdzając dane zebrane we wcześniejszym badaniu ankietowym. Potwierdziła się potrzeba realizacji określonych działań w każdej z analizowanych dziedzin.

W dalszej części niniejszy rozdział przedstawia syntetyczne ujęcie zrealizowanych badań i analiz w zakresie wsparcia, jakie wskazane jest do realizacji w ramach projektu edukacyjnego, na potrzeby którego powstała niniejsza Diagnoza. Rozdział ten prezentuje hierarchię potrzeb wszystkich szkół podlegających Miastu Rumia. Proponowany zakres wsparcia w ramach projektu, wynika w sposób bezpośredni z przeprowadzonych analiz oraz diagnozy potrzeb edukacyjnych i rozwojowych każdej ze szkół. Zakres proponowanego wsparcia został określony w odniesieniu do pięciu zasadniczych elementów - 1) kształtowania kompetencji kluczowych uczniów, w tym rozbudzania kreatywności i innowacyjności poprzez nauczanie oparte na formie eksperymentu, 2) rozwoju doradztwa edukacyjnego i zawodowego, 3) działania na rzecz osób niepełnosprawnych i osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, 4) wyposażenia szkoły w pomoce dydaktyczne i sprzęt teleinformatyczny oraz 5) podniesienia kwalifikacji nauczycieli. Rozdział został podzielony na podrozdziały odpowiadające tym grupom tematycznym.

4.1. ROZWÓJ KOMPETENCJI KLUCZOWYCH U UCZNIÓW

W zakresie rozwoju kompetencji kluczowych uczniów podstawowe działania rekomendowane w ramach planowanego projektu obejmować powinny następujące kwestie:

- konieczność realizacji zajęć wyrównawczych i rozszerzonych w zakresie przedmiotów będących elementami sprawdzianu szóstoklasisty i egzaminu gimnazjalnego we wszystkich szkołach (język polski, matematyka i języki obce);
- najgorzej uczniowie wypadają podczas sprawdzianu szóstoklasisty i egzaminu gimnazjalnego w części matematycznej, więc konieczne jest przeprowadzenie działań związanych ze stworzeniem zajęć wyrównawczych z matematyki dla uczniów słabszych oraz zajęć dodatkowych z matematyki na poziomie rozszerzonym dla uczniów zdolniejszych, co pozwoli poprawić wyniki egzaminów zewnętrznych.
- wskazane są działania związane z podniesieniem skuteczności szkół w zakresie kształtowania umiejętności kluczowych u uczniów, takich jak m.in. zmysł przedsiębiorczości, posługiwanie się językami obcymi, planowanie, organizacja i realizacja procesu uczenia się oraz twórczość, kreatywność i innowacyjność. Zalecana jest realizacja tego typu działań w ramach kół zainteresowań i dodatkowych zajęć realizowanych w ramach projektu.
- uzupełnieniem działań związanych z lepszym kształtowaniem kompetencji uczniów powinny być zajęcia prowadzone metodą warsztatową oraz wyjazdy edukacyjne i wizyty studyjne, pozwalające poznać praktyczną stronę nauki czerpanej w szkole.
- istotną barierą uczestnictwa w zajęciach dodatkowych wskazywaną przez wszystkie grupy respondentów są ograniczenia wynikające z dojazdów. We wniosku o dofinansowanie należałoby uwzględnić również dowożenie dzieci na zajęcia i odwożenie ich po zajęciach.
- bardzo ważną barierą uczestnictwa w projekcie wskazywaną przez dyrekcję, nauczycieli i uczniów jest brak środków finansowych na uczestnictwo w zajęciach dodatkowych. Realizacja zajęć tego typu w ramach projektu pozwoli rozwiązać problem braku środków na sfinansowanie udziału uczniów w tego typu zajęciach.

4.2. DORADZTWO EDUKACYJNO-ZAWODOWE

Analiza przeprowadzona w ramach niniejszej Diagnozy wskazuje na fakt, iż doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkołach praktycznie nie funkcjonuje. Wyjątkiem jest tu Gimnazjum. W związku z powyższym w ramach realizowanego projektu konieczne jest ujęcie następujących działań związanych z doradztwem edukacyjnym i zawodowym:

- wskazane jest wprowadzenie zajęć w zakresie doradztwa edukacyjnego i zawodowego do szkół, co wynika z wojewódzkich tendencji w tym zakresie i pozwala lepiej dostosować system edukacji do potrzeb lokalnego rynku;
- jednym z najniżej ocenianych przez dyrekcję i nauczycieli wskaźników jest pomoc uczniom w planowaniu edukacji i kariery zawodowej, dlatego wskazane jest nie tylko realizowanie dodatkowych zajęć z doradztwa zawodowego dla uczniów na każdym poziomie edukacji, lecz również istotne jest przemyślenie trwałych działań w tym zakresie, np. poprzez trwałą współpracę z Poradnią Psychologiczno Pedagogiczną.
- wszystkie grupy respondentów nisko oceniają skuteczność szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie przedsiębiorczości. Działania związane z poprawą zmysłu przedsiębiorczości wśród uczniów możliwe są do realizacji w ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego.

4.3. UCZNIOWIE NIEPEŁNOSPRAWNI I UCZNIOWIE ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI

W szkołach podlegających Gminie Trąbki Wielkie stosunkowo nieduży odsetek stanowią osoby niepełnosprawne, jednakże znacznie większą liczbę w gronie wszystkich uczniów reprezentują uczniowie o specyficznych potrzebach edukacyjnych, wyrażających się problemami w nauce. W związku z tym wskazane jest wprowadzenie zajęć wyrównawczych i działań związanych z rozpoznaniem indywidualnych potrzeb i możliwości edukacyjnych takich uczniów. Odpowiednie działania skierowane na tę grupę pozwolą poprawić wyniki w nauce.

Wskazane jest również nakierowanie działań na uczniów szczególnie uzdolnionych, co realizowane może być w formie zajęć dodatkowych lub kół zainteresowań.

4.4. DOSKONALENIE KOMPETENCJI ZAWODOWYCH NAUCZYCIELI

Nauczyciele i dyrekcja wskazała na potrzebę podjęcia szeregu działań związanych z podniesieniem kwalifikacji i umiejętności nauczycieli. W odpowiedzi na zgłoszone potrzeby rekomenduje się realizację w projekcie działań zmierzających do podniesienia kwalifikacji nauczycieli. Realizowane one powinny być w ramach studiów podyplomowych lub w ramach szkoleń kursów. Swoją tematyką powinny one obejmować między innymi kursy i szkolenia w zakresie radzenia sobie z agresją wśród uczniów oraz pracy z uczniem trudnym, a także pracy z uczniem uzdolnionym oraz uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Istotnym rodzajem szkoleń, których potrzeba była wskazywana przez dyrekcję i nauczycieli są szkolenia w zakresie wykorzystania technologii teleinformatycznych dla lepszego kształcenia uczniów. Wskazana jest również realizacja kursów językowych oraz szkoleń w zakresie oceniania kształtującego.

4.5. WYPOSAŻENIE SZKÓŁ W POMOCE DYDAKTYCZNE I SPRZĘT ICT

W zakresie wyposażenia szkół w pomoce dydaktyczne i sprzęt ICT w wyniku przeprowadzonej Diagnozy potrzeb edukacyjnych i rozwojowych szkół zidentyfikowano następujące potrzeby:

- konieczność zakupu programów i narzędzi do skutecznego zarządzania placówką oświatową (dziennik elektroniczny, plan lekcji, e-sekretariat, e-świadectwa);
- konieczność modernizacji sieci komputerowej funkcjonującej w szkole;
- modernizacja sprzętu informatycznego i oprogramowania funkcjonującego w szkole,
- stworzenie nowoczesnej pracowni informatycznej,
- zakup tablic interaktywnych i rzutników,
- stworzenie nowoczesnych pracowni w Gimnazjum - pracownia chemiczno-fizyczna oraz pracownia techniczna,
- stworzenie i wyposażenie pracowni językowych.

Zgodnie ze stosownymi wytycznymi organ prowadzący powinien objąć projektem minimum 60% swoich szkół. Jedną z kwestii, braną pod uwagę w procesie przygotowania wniosku jest doświadczenie szkół w realizacji zajęć dodatkowych i realizacji projektów unijnych. Z tego względu niekorzystnie kształtuje się sytuacja Gimnazjum, które nie wykazywało realizowanych zajęć i projektów.

Diagnoza w sposób jasny wskazuje potrzeby naświetlone przez wszystkie badane grupy respondentów. Jej wyniki posłużą do przygotowania wniosków o dofinansowanie, w zakresie edukacji ogólnej. Zostanie ona również wykorzystana we wszelkich innych formach dofinansowania, o ile cele danego naboru będą zbieżne z obranym przez Gminę kierunkiem rozwoju oświaty.

Efektami wdrożenia wyników Diagnozy będą przede wszystkim takie korzyści, jak:

- kompleksowe wspomaganie szkół w zakresie podnoszenia poziomu jakości edukacji i rozwijania kompetencji kluczowych uczniów,
- poszerzanie oferty kształcenia ogólnego na poziomie podstawowym i gimnazjalnym w powiązaniu z potrzebami lokalnego rynku,
- rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów,
- wyposażenie szkół w niezbędną infrastrukturę, materiały i pomoce dydaktyczne,
- doskonalenie kompetencji i kwalifikacji zawodowych nauczycieli.

Ścisłe powiązanie podejmowanych działań ze zdiagnozowanymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi szkół, wpłynie w sposób znaczący na rozwój edukacji oraz podniesienie jakości świadczonych usług edukacyjnych szkół podlegających Gminie Trąbki Wielkie. Jednocześnie przyczyni się do zniwelowania barier w dostępie do nowoczesnej edukacji, opartej o technologie teleinformatyczne i innowacyjne formy nauczania. Dostosowanie oferty edukacyjnego do potrzeb uczniów i lokalnej gospodarki oraz szeroko zakrojona współpraca szkół z instytucjami, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi na rzecz edukacji przyczynią się do poprawy jakości edukacji w Gminie.

Diagnoza wskazuje określone kierunki działań, których podjęcie jest niezbędne dla poprawy skuteczności działania szkół podlegających Gminie Trąbki Wielkie. Szczegóły poszczególnych działań, określające między innymi liczbę godzin zajęć w tygodniu, liczbę uczniów uczestniczących w poszczególnych rodzajach zajęć, jak również liczbę nauczycieli, których kwalifikacje i kompetencje będą rozwijane w ramach projektu, będą ustalone na etapie pisania wniosku o dofinansowanie poprzez właściwe deklaracje w tym zakresie poszczególnych dyrektorów szkół.

PODSUMOWANIE

Badaniu poddano wszystkie 6 szkół podlegających Gminie Trąbki Wielkie. W grupie tej znajdowało się 5 Szkół Podstawowych oraz jedno Gimnazjum. W ramach prowadzenia badań ankietowano wszystkich Dyrektorów szkół, 107 nauczycieli zatrudnionych w tych szkołach oraz łącznie 441 uczniów uczęszczających do tych szkół.

Badaniu poddano zatem 100% Dyrektorów, blisko 70% nauczycieli oraz ponad 1/3 wszystkich uczniów, uczęszczających do szkół podlegających Gminie Trąbki Wielkie. W przypadku uczniów respondentami byli uczniowie klas IV-VI z uwagi na możliwość samodzielnej odpowiedzi na pytania określone w ankiecie. Odnosząc zatem liczbę ankietowanych do liczby wszystkich uczniów klas IV-VI odsetek ten będzie około dwukrotnie wyższy, ponieważ w ujęciu średnich uczniowie klas IV-VI stanowią około połowy uczniów szkoły podstawowej. Przeprowadzenie Diagnozy w sposób tak szeroki i kompleksowy pozwoliło uzyskać pełen obraz potrzeb edukacyjnych i rozwojowych szkół podlegających gminie. Liczebność grupy uczniów poddanych badaniu ustalano zgodnie z obowiązującymi w statystyce i badaniach rynkowych zasadami. Liczebność grupy badawczej ustalono na poziomie dwukrotnie wyższym niż minimalna liczba członków określonej społeczności, która zgodnie z zasadą badań ankietowych powinna być poddana badaniu. Pozwoliło to zapewnić wysoki poziom wiarygodności danych zebranych w badaniu, przy jednoczesnym bardzo niskim poziomie błędu statystycznego.

Wyniki badań przedstawione zostały w sposób analityczny i syntetyczny w poszczególnych częściach niniejszego opracowania. W wyniku przeprowadzonej analizy można jednoznacznie stwierdzić, że występują znaczne podobieństwa pomiędzy poszczególnymi grupami respondentów reprezentujących tę samą szkołę w zakresie podejścia do działań związanych z zaspokajaniem potrzeb edukacyjnych i rozwojowych uczniów oraz środowiska, w jakim działa szkoła. Korelacja widoczna jest zwłaszcza w odniesieniu do nauczycieli i dyrekcji szkoły, co wynika prawdopodobnie z jednolitej wizji kierunku rozwoju szkoły, wykazywanej przez dyrekcję i grono pedagogiczne. Z kolei uczniowie najczęściej prezentowali bardziej indywidualne podejście do tematu dodatkowych zajęć, z jakich chcieliby skorzystać. Z odpowiedzi udzielanych przez uczniów wynika, że są oni mniej nastawieni na dodatkowe zajęcia związane z obowiązkowymi przedmiotami, takimi jak język polski, matematyka, język angielski, natomiast chętniej deklarują udział w zajęciach związanych z ich hobby i zainteresowaniami. Przyczyną niechęci uczniów do uczestnictwa w dodatkowych zajęciach z przedmiotów podstawowych może być również to, że uczniowie są bardzo mocno obciążeni ilością zajęć realizowanych

w ramach normalnego planu lekcji, a ponadto część z nich, z inicjatywy własnej lub inicjatywy rodziców uczestniczy w zajęciach dodatkowych.

Najczęściej wybieranymi rodzajami zajęć wyrównawczych i dodatkowych był język polski, matematyka i język angielski. Takie wskazania były dokonywane głównie przez dyrekcję i nauczycieli, ponieważ uczniowie byli nieco mniej skłonni do wskazywania przedmiotów obowiązkowych jako tych, z których chcieliby mieć dodatkowe zajęcia. Większe pole do popisu uczniowie mieli w przypadku kół zainteresowań, gdzie wskazywali tematykę bardzo różnorodną, związaną z ich pasją i hobby. W przeprowadzonym badaniu można dostrzec również inną istotną zależność. Większość badanych chce korzystać z zajęć dodatkowych w formie stacjonarnej, a nie w ramach e-learningu. Nie pojawiają się również wskazania dotyczące realizacji zajęć w weekend. Zarówno uczniowie, jak i nauczyciele nie deklarują chęci ich realizacji w dniach wolnych od nauki. Obserwuje się tendencję, że nauczyciel danego przedmiotu chętniej wskazuje swój przedmiot jako niezbędny do realizacji zarówno w ramach zajęć wyrównawczych, jak również w odniesieniu do zajęć na poziomie rozszerzonym. Nierzadko zdarzało się również, że wskazywał swój przedmiot jako jedyny do realizacji w zakresie zajęć wyrównawczych i zajęć na poziomie rozszerzonym.

Respondenci chętnie też deklarują chęć i konieczność organizowania wyjazdów edukacyjnych. Destynacją tego typu wyjazdów są najczęściej Centra Naukowe (Kopernik w Warszawie, Experyment w Gdyni, Hewelianum w Gdańsku). Chętnie widziane są również wyjazdy do muzeów (m.in. Muzeum Powstania).

Szeroki jest również zestaw barier, uniemożliwiających uczniom korzystanie z dodatkowych zajęć, kółek zainteresowań i wyjazdów edukacyjnych. Do podstawowych przeszkód wskazywanych przez wszystkie grupy respondentów, a więc przez dyrektorów, nauczycieli i uczniów należy przede wszystkim problem z dojazdem na takie zajęcia oraz z powrotem z takich zajęć do domu. Problem z dojazdem jest wskazywany jako najistotniejsza bariera przez zdecydowaną większość nauczycieli i uczniów. Jako inne istotne bariery uczestnictwa w zajęciach dodatkowych wymieniane są obciążenie ucznia podstawowym planem zajęć, brak środków finansowych oraz niedostateczne zainteresowanie ze strony ucznia, a także przeładowany plan dnia uczniów. Brak zaangażowania ze strony rodziców oraz zbyt niska motywacja uczniów, a także braki w poziomie wiedzy wynikające z poprzednich szczebli edukacji są również najczęściej wymienianymi przyczynami niepowodzeń szkolnych.

Wśród wymienianych sposobów na zwiększenie skuteczności szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych pojawiały się rozwiązania związane z nauką

metodą projektów, zmniejszenie liczebności klas, a także rozwijanie współpracy między szkołami oraz między szkołą a jej otoczeniem (rodzicami, organizacjami pozarządowymi, uczelniami i instytucjami powołanymi do pomocy dziecku i rodzinie). Uczniowie wskazywali również takie sposoby jak spotkania z ciekawymi ludźmi i ludźmi, który odnieśli sukces w różnych dziedzinach życia.

Szkoły w większości są dobrze wyposażone w sprzęt IT i wykorzystywany jest on nierzadko w ramach prowadzonych lekcji. Niemniej jednak, mimo dobrego wyposażenia szkoły nauczyciele i dyrekcja wskazują na potrzebę zakupu na rzecz szkoły różnych rodzajów urządzeń IT. Najczęściej wskazywane są tablice interaktywne oraz komputery i projektory multimedialne. Nauczyciele i dyrekcja wskazywali nierzadko również konieczność wymiany obecnie używanego sprzętu komputerowego na nowszy.

W odpowiedziach udzielanych przez dyrekcję i nauczycieli widoczne jest również zrozumienie dla procesu ciągłego podnoszenia kwalifikacji przez nauczycieli. Najczęściej wskazywanymi rodzajami umiejętności i kompetencji, które mogłyby być rozwijane w ramach szkoleń i kursów były szkolenia dotyczące skutecznych metod nauczania, wykorzystania nowoczesnych rozwiązań IT w procesie kształcenia dzieci i młodzieży oraz szkolenia związane z podniesieniem kwalifikacji językowych nauczycieli.

Odpowiedzi nauczycieli, dyrekcji, uczniów i ich rodziców wzajemnie się uzupełniają pokazując pełen obraz rzeczywistości w odniesieniu do poddanych badaniu szkół, co starano się w sposób kompleksowy przedstawić w niniejszej Diagnozie potrzeb edukacyjnych i rozwojowych szkół.